

OPINNÄYTETYÖ

Nuorten näkemyksiä vapaaehtoistoiminnasta Kahdeksan vinkkiä nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen

Siina Kolehmainen

Yhteisöpedagogi (AMK)
(210 op)

11/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi

Tekijät: Siina Kolehmainen

Opinnäytetyön nimi: Nuorten näkemyksiä vapaaehtoistoiminnasta. Kahdeksan vinkkiä nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen

Sivumäärä: 43 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja: Antti Pelttari

Työn tilaajat: Kansalaisareena ja JEP- Nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta- hanke

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia osallistumisen mahdollisuuksia alaikäisillä nuorilla on vapaaehtoistoiminnan kentällä, ja miten niitä voisi kehittää. Vapaaehtoistoimintaa tarjoavilla järjestöillä on ollut jo pitkään vaikeuksia saada nuoria mukaan vapaaehtoisiksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada kehittämisideoita, joiden avulla he voisivat kehittää omaa toimintaansa enemmän nuorilähtöiseksi.

Opinnäytetyön aihe tuli työn tilaajalta. Tilaajana toimii Kansalaisareena ja heidän JEP- Nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta- hankkeensa. Kansalaisareena on vapaaehtoistoiminnan kattojärjestö, joka edistää vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia Suomessa. JEP- Nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta- hanke pyrkii lisäämään nuorten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistoimintaan.

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa tiedonkeruu tapahtui sähköisen kyselyn, yhden työpajan ja puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla. Kyselyn toteutin vapaaehtoistoimintaa tarjoaville järjestöille. Haastattelun ja työpajan pidin 13-18 -vuotiaille nuorille.

Kyselyn tulokset osoittivat, että alaikäisille nuorille on olemassa jo jonkin verran erilaisia mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistoimintaan. Tutkimuksessa nousi esille kuitenkin myös esteitä heidän osallistumisellensa. Tutkimuksessa selvisi, että vapaaehtoistoimintaa tarjoavien ajatukset eivät kohdanneet nuorien toiveiden kanssa. Nuoret eivät myöskään selvästi tiedä tarpeeksi vapaaehtoistoiminnasta tai siitä miten he voisivat hakea toimintaan mukaan.

Opinnäytetyön tuloksien pohjalta kokosin kahdeksan vinkkiä järjestöille, joiden avulla heidän on mahdollisuus kehittää omaa toimintaansa tai toimintatapojansa enemmän nuorilähtöiseksi. Kehittämis ehdotus julkaistaan Kansalaisareenan verkkosivuilla, joka tulee kaikkien saataville.

Asiasanat: nuoret, vapaaehtoistyö, järjestötoiminta, osallisuus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor of humanities NGO and Youth Work

Author: Siina Kolehmainen

Title: Young people's views on volunteering. Eight tips to develop voluntary activities for young people

Number of Pages: 43 and 2 attachment pages

Supervisor(s): Antti Pelttari

Commissioned by: Kansalaisareena

The aim of the thesis was to get ideas for development that would help organisations offering voluntary activities to develop their own activities in a more youth-oriented way. It has been difficult for these organisations to get youth involved in their voluntary activities. The goal of this study is to acquire ideas to improve the voluntary activities of these organisations.

Commissioner of this thesis was Kansalaisareena and one of their project. Kansalaisareena is an umbrella organisation for volunteering that promotes volunteering opportunities in Finland. The project aims to increase opportunities for young people to participate in voluntary activities.

This thesis is a qualitative study. The data were collected via semi-structured theme interviews, a webropol survey and a workshop. The survey was conducted for organisations providing volunteering activities. The interviews and workshops were held with young people aged 13-18.

The results from the survey revealed that there are already some opportunities for 13-18 year olds to participate in voluntary activities, but there are also barriers to their participation. The study showed that the wishes of the youth did not coincide with the thoughts of the employees of the aforementioned organisations.

Based on the results of the thesis, I compiled eight tips for organisations to help them develop their own activities or practices to be more youth-oriented. The suggestions will be published on the website of Kansalaisareena and made available to all.

Keywords: Volunteering, Inclusion, Youth, Organisational activity

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	NUORTEN OSALLISUUS JA VAPAAEHTOISUUS.....	8
	2.1 Osallisuus, nuorten osallisuus.....	8
	2.2 Vapaaehtoistoiminta	9
3	TYÖN TILAAJAN ESITTELY JA JEP-HANKE.....	11
	3.1 Kansalaisareena	11
	3.2 JEP- Nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta.....	12
4	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI.....	14
	4.1 Tutkimuskysymykset.....	14
	4.2 Prosessin eteneminen.....	14
	4.3 Miten aihetta on jo tutkittu?.....	16
	4.4 Nuorten vapaaehtoistoiminta muualla maailmassa.....	16
	4.5 Eettisyys ja tutkimusetiikka.....	17
5	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT.....	19
	5.1 Kehittämistyön tutkimusnäkökulma/ lähestymistapa.....	19
	5.2 Kysely järjestöille	20
	5.3 Haastattelu nuorelle	21
	5.4 Aivoriihi menetelmällä työpaja nuorille.....	23
6	TULOKSET JA ANALYSOINTI.....	27
	6.1 Analyysi.....	27
	6.2 Vapaaehtoistoiminnan tarjonnan määrän kartoituksesta	28

6.3 Nuorten tietämättömyys vapaaehtoistoiminnasta	29
6.4 Vähäinen tieto ja osallistumisen haasteet	31
6.5 Läheisyys motivaatiotekijänä	32
6.6 Kiinnostus löytää oma paikka	34
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TUOTOS.....	35
7.1 Johtopäätökset.....	35
7.2 Kahdeksan vinkkiä nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen	36
7.3 Merkitys ja jatkotoimenpiteet	37
7.4 Itsearviointi	38
7.5 Tekoälyn hyödyntäminen opinnäytetyössä.....	39
LÄHTEET	40
LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Järjestöillä on ollut jo useamman vuoden vaikeuksia saada nuoria vapaaehtoisia mukaan heidän toimintaansa. (Nieminen Pinja 2022). Tämä tarve toimii Kansalaisareenan JEP- nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta- hankkeen perustana. Hankkeen tavoitteena on kehittää nuorille suunnattua vapaaehtoistoimintaa yhdessä nuorten sekä vapaaehtoistoimintaa tarjoavien järjestöjen kanssa (Kansalaisareena 2023g). Nuorten osallisuutta pidetään tänä päivänä tärkeänä. Esimerkiksi nuorisolain tavoitteissa korostetaan nuorten osallisuuden tärkeyttä (Nuorisolaki 1285/2016, 2§). Nuorten osallisuutta korostaa myös nuorten osallisuuden osaamiskeskus, joka on yksi kuudesta nuorisoalaan liittyvästä osaamiskeskuksesta, jonka toimintaa opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa. (Nuoret ja Osallisuus 2023b.) Nuorten osallisuudella ja vapaaehtoistoiminnalla on siis kytköksiä toisiinsa.

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimii Kansalaisareena. Kansalaisareena tuli minulle tutuksi, kun tein opintojeni kehittävän harjoitteluni siellä alkuvuodesta 2023. Harjoitteluni tein pääsääntöisesti heidän JEP-nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta- hankkeessaan ja tämän opinnäytetyön toteutan erityisesti kyseiselle hankkeelle. Tästä eteenpäin käytän JEP- Nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta- hankkeesta nimeä JEP-hanke.

Kehittävän harjoitteluni aikana pääsin tapaamaan vapaaehtoistoimintaa tarjoavia järjestöjä. Tämän lisäksi pääsin mukaan ryhmään, jossa nuorten vapaaehtoistoimintaa kehitettiin. Harjoitteluni aikana sain kuvan, että järjestöt ovat kiinnostuneita ottamaan nuoria mukaan heidän toimintaansa. Pääsin myös tapaamaan harjoitteluni aikana motivoituneita nuoria, jotka olivat täynnä vaikuttamisen halua. Kansalaisareenan järjestämässä nuorten seminaarissa nuoret (2022) toivat esille useamman kerran, että heillä olisi innostusta ja kiinnostusta vaikuttaa. He kuitenkin kokevat, että heillä ei ole siihen tarpeeksi mahdollisuuksia tai heidän ajatuksiansa ei oteta aidosti huomioon (Nuoret 2022). Plan International Suomen työntekijät Emmi Uutela ja Maiju Tuomainen (2022) korostavat Kansalaisareenan julkaisussa, että nuorien aito kuunteleminen on tärkeää ja se vaatii silloin myös sitoutumista nuorien ehdottamiin kehitysehdotuksiin.

Kehittävä harjoitteluni Kansalaisareenan JEP-hankkeessa sai minut ajattelemaan nuorten vapaaehtoistoimintaa monesta näkökulmasta. Ennen harjoitteluni alkua en tiennyt vapaaehtoistoiminnasta paljoa. Harjoitteluni aikana pääsin kuitenkin tutustumaan vapaaehtoistoimintaan paremmin ja sain myös olla mukana kehittämässä nuorten mahdollisuuksia osallistua toimin-

taan. Harjoitteluni aikana päivitin muun muassa Kansalaisareenan sekä JEP-hankkeen sosiaalisen median kanavia. Heidän Instagramissansa ja TiK Tokissansa julkaisuni kulkivat nimellä #Siinanmatkassa. Julkaisuiden ideana oli dokumentoida minun matkani vapaaehtoiseksi. Niiden tarkoituksena oli näyttää erityisesti nuorille, miten vapaaehtoistoimintaan voi esimerkiksi lähteä mukaan. Postaussarjan ajatuksena oli kannustaa ja rohkaista nuoria hakemaan vapaaehtoistoimintaan mukaan sekä myös poistaa mahdollisia uskomuksia, joita nuorilla saattaa vapaaehtoistoinnasta olla.

Tiesin jo kehittävää harjoittelua aloittaessani, että tulen myös opinnäytetyön tekemään samaan paikkaan. Nuorten vapaaehtoistoinnasta tuli minulle tärkeä aihe harjoitteluni aikana ja oli hienoa päästä tekemään siitä aiheesta vielä opinnäytetyö. Harjoitteluni aikana aloimme miettimään yhdessä tilaajan kanssa, mihin olisi nyt tarve saada vastauksia. Hanke keskittyy erityisesti alle 18-vuotiaisiin nuoriin, joten nuoret olivat opinnäytetyöni aiheen lähtökohta. Sen ympärille aloimme yhdessä miettimään, mitä olisi hyvä lähteä kehittämään. Päädyimme yhdessä tilaajan kanssa usean idean jälkeen ottamaan selvää, vastaako vapaaehtoistointaa tarjoavien organisaatioiden ajatukset ja tarjonta sitä, mitä nuoret haluavat. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä nuoret vapaaehtoistoinnalta haluavat. Tämän lisäksi oli tarkoitus selvittää, miten nuoret heidän omasta näkökulmastaan haluaisivat muuttaa vapaaehtoistointaa, jotta he itse olisivat aidosti kiinnostuneita osallistumaan. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda järjestöille kehittämisehdotus. Sen avulla järjestöt voisivat kehittää toimintaansa enemmän nuorilähtöiseksi. Tavoitteena on saada enemmän nuoria mukaan vapaaehtoisiksi järjestöihin. Kehittämisehdotus julkaistaan Kansalaisareenan verkkosivuilla ja se tulee kaikkien saataville.

2 NUORTEN OSALLISUUS JA VAPAAEHTOISUUS

2.1 Osallisuus, nuorten osallisuus

Osallisuus on laaja käsite, eikä sille ole yhtä tarkkaa määritelmää. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan osallisuus on muun muassa osallistumista, johonkin kuulumisen tunnetta sekä vaikuttamista (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3). Soste (2023) määrittelee osallisuuden tunteena, joka syntyy ihmisen kokemuksesta kuulua johonkin. Se voi ilmetä esimerkiksi luottamuksena, yhdenvertaisuutena, arvostuksena ja vaikuttamisen mahdollisuuksina omassa yhteisössään. Osallisuuden tunteen voi usein löytää itselle tärkeän yhteisön toimintaan osallistumisesta, esimerkiksi oman työn, harrastuksen tai järjestötoiminnan kautta. (Soste 2023.) Osallisuudesta puhutaan paljon osallistumisena, mutta osallisuus on paljon muutakin. Osallisuudessa on kyse kokonaisuudesta, jossa eri hyvinvoinnin lähteillä sekä merkityksellisten vuorovaikutussuhteiden liittämällä elämään on suuri merkitys. Osallisuus on myös vaikuttamista sekä omaan elämään, että yhteisiin asioihin. (Isola ym. 2017, 3.)

Itä-Suomen yliopiston lehtori Elina Nivala (2021) kertoo osallisuuden kehittyvän vuorovaikutuksessa, kun ihminen saa osallistua yhteisön toimintoihin itselle sopivilla tavoilla. Nivala jakaa osallisuuden kahteen yhteiskunnalliseen prosessiin, jotka ovat poliittinen ja sosiaalinen prosessi. Poliittisessa puolessa viitataan erilaisiin mahdollisuuksiin vaikuttaa, tulla kuulluksi ja esittää oma mielipide. Sosiaalisessa puolessa painotetaan sosiaalista osallistumista. Sosiaalinen prosessi kuvaa johonkin kuulumista, joten näin ollen tunne ulkopuolisuudesta kertoo osallisuuden puutteesta. Nämä kaksi prosessia kuitenkin usein kietoutuvat yhteen. (Nivala 2021.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilla sanotaan, että “kokemus osallisuudesta lisää hyvinvointia, turvallisuutta, uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin” (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen osallisuuden edistäjän oppaassa puhutaan osallisuuden monista positiivisista vaikutuksista terveyteen. Heikolla osallisuuden kokemuksella on todettu olevan yhteys esimerkiksi syrjäytymisen kokemiseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b.) Osallisuutta voidaan edistää sosiaalisen ja kulttuurillisen syrjäytymisen ehkäisemisellä. Erityisesti nuorten syrjäytymistä on yritetty ehkäistä osallisuustoiminnalla, jonka tavoitteena on erityisesti estää nuoria tippumasta koulu ja työelämästä pois. Nuoria voidaan tukea esimerkiksi kannustamalla eri vuorovaikutussuhteiden ylläpitämiseen. Lasten ja

nuorten osallisuutta voidaan edistää antamalla vaikuttamisen mahdollisuuksia esimerkiksi päiväkodeissa, kouluissa, nuorisotiloilla ja kotikunnissa. (Nivala 2021.)

Nuorten osallisuuden edistäminen mainitaan nuorisolain yhtenä tavoitteena: ”edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa” (nuorisolaki 1285/2016, 2§). Nuorisolaki edellyttää valtioita ja kuntia tarjoamaan nuorille tukea osallisuuden tukemiseksi (Nuorisolaki 1285/2016 8–10§).

Lasten ja nuorten osallisuutta voidaan edistää kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisellä. Siihen vaikuttavat ihmisen perustarpeiden täytyminen, ihmissuhteet, mielekkääseen toimintaan osallistuminen, itsensä toteuttaminen sekä itsensä tunteminen arvokkaaksi. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 6.) Nuorten osallisuutta ja osallisuuden tunnetta voi parantaa pieniläkin asioilla. Osallisuuden osaamiskeskuksen ylläpitämällä Nuoret ja osallisuus- sivustolta (2023a) löytyvällä videolla kerrotaan, miten nuorten osallisuutta voidaan edistää. Nuorten osallisuutta voi edistää muun muassa näyttämällä nuorille, että heitä kuunnellaan ja he ovat arvokkaita. Jokaista nuorta kohtaan täytyy olla yhdenvertainen ja tasavertainen. Lisäksi on tärkeää muistaa huomioida jokaisen nuoren yksilöllinen ikä, osallistumisen tukeminen ja riittävän tiedon antaminen. (Nuoret ja Osallisuus 2023a.) Nuorten osallisuutta voidaan myös edistää poistamalla esteitä sekä tukea nuoria, jotta he pysyisivät arjessa mukana (Kiilakoski ym. 2012, 5).

2.2 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta kytkeytyy järjestö- ja yhdistystoimintaan, joiden juuret ylettyvät useamman sadan vuoden päähän. Ennen 1900 lukua yhdistystoiminta oli enemmän yläluokkaan kuuluvien naisten toimintaa, jossa he tarjosivat apua esimerkiksi köyhille perheille. 1900 luvulla järjestötoiminta muuttui enemmän avoimeksi kaikille yhteiskuntaluokille. (Kittilä 2023.) Nykyään järjestö- ja yhdistystoimintaan sekä vapaaehtoistoimintaan voi osallistua kuka tahansa (Kansalaisareena 2023c).

Vapaaehtoistoiminnan juuret ylettyvät siis myös pitkälle historiaan. Ihmisten auttaminen ja yhteisten paikallisten asioiden hoitaminen on tapahtunut vapaaehtoisuuden pohjalta. Naapuriapu, talkoot ja sairaiden auttaminen ovat esimerkkejä, joita suomessa on tehty jo pitkään. (Harju 2020.)

Hämeenkyrön vapaaehtoiset rönsy ry (2023) määrittelee vapaaehtoistoiminnan yksittäisten ihmisten, yhteisöjen tai elinympäristön hyväksi tehdyksi toiminnaksi. Vapaaehtoistoiminta on

toimintaa, josta ei saa rahallista korvausta ja sitä tehdään omasta halusta. Toiminta kytkeytyy tekijän omaan arvomaailmaan eikä se kohdistu perheeseen tai sukuun. Toiminta tarjoaa tekijälle mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja toteuttaa itseään. Vapaaehtoistoimintaa tehdään jokaisen omien taitojen mukaan. (Hämeenkyrön vapaaehtoiset rönsy ry 2023.) Vapaaehtoistoimintaa voi muun muassa tehdä eri järjestöjen kautta. Toimintaa on mahdollista toteuttaa myös itsenäisesti talkoo- tai naapurityönä. Lisäksi vapaaehtoistoimintaa voi tehdä julkisella sektorilla tai jonkun yrityksen kautta. Suomessa suurin osa vapaaehtoisista toimii jonkun järjestön kautta. (Valtiovarainministeriö 2015, 14.) Vapaaehtoistoiminta on luotettavaa toimintaa, joka perustuu vastavuoroisuuteen, tasa-arvoisuuteen ja puolueettomuuteen (Hämeenkyrön vapaaehtoiset rönsy ry 2023). HelsinkiMissio (2023) kertoo vapaaehtoistoiminnan vaikuttavan ihmisiin näin:

”Vapaaehtoistoiminta tuottaa hyvinvointia ja iloa sekä sitä tekeväille että sen vastaanottajalle. Se vahvistaa osallisuutta ja itsetuottamusta sekä vähentää yksinäisyyttä. Vapaaehtoistoiminta vahvistaa yhteisöjä ja yhteiskunnan sosiaalista luottamusta. Siinä toteutuu ihmisten välinen, vastavuoroinen hyvä.” (HelsinkiMissio 2023.)

Nuorien osallistuessa vapaaehtoistoimintaan täytyy ottaa huomioon muutamia asioita. Jotkut vapaaehtoistoiminnan paikat saattavat rajoittaa osallistumista esimerkiksi iän mukaan. Osa vapaaehtoistoiminnan järjestäjistä voi vaatia täysi-ikäisyyttä tai hygieniapassin omistamista, jos työhön liittyy ruoan käsittelemistä (Oikeusministeriö 2023). Alle 18-vuotiaiden tekemä vapaaehtoistoiminta ei saa olla liian raskasta eikä vapaaehtoistoiminta ylipäättänsä saa aiheuttaa tekijälle vaaraa eikä uhkaa terveydelle (Oikeusministeriö 2023).

Punainen Risti (2023) kertoo vapaaehtoistoiminnan antavan nuorille arvokasta kokemusta, mahdollisuuden oppia uusia taitoja sekä harjoitella vastuun ottamista. Tämän lisäksi vapaaehtoistoiminta antaa nuorille mahdollisuuden vaikuttaa, saada sen kautta uusia ystäviä, löytää pysyvän harrastuksen ja saada hyvän mielen kokemuksia. (Punainen Risti 2023.) Lisäksi nuori voi muun muassa tehdä merkityksellistä työtä ja kerryttää osaamista työelämää varten (Kostainen 2019a).

3 TYÖN TILAAJAN ESITTELY JA JEP-HANKE

3.1 Kansalaisareena

Kansalaisareena on vapaaehtoistoiminnan kattojärjestö, joka edistää vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia. Kansalaisareenan kotipaikka on Helsingin Kalliossa, ja jäsenjärjestöjä sillä on yli 140. (Kansalaisareena 2023d.) Kansalaisareena on perustettu vuonna 1993. Perustamiseen vaikutti muun muassa 1990-luvun lama-aika ja työttömyyden kasvu. Laman aiheuttamien yhteiskunnallisten muutosprosessien keskellä Kansalaisareenan perustajat pitivät kansalaisten vapaaehtoistoiminnan kehittämisen sekä kansalaistoiminnan omaehtoisuuden lisäämisen tärkeänä. 1990-luvulla kilpailu järjestöjen välillä oli suurta ja Kansalaisareenasta tuli sitoutumaton vapaaehtoisen ja oma-aloitteisen toiminnan yhteistyöfoorumi. Perustajajäsenet halusivat käsitellä vapaaehtoista ja oma-aloitteista toimintaa vapaaehtoisen näkökulmasta, sillä vapaaehtoisten toiminta haluttiin rajata ylhäältä päin määriteltyihin tehtäviin. Tätä silloiset vapaaehtoiset eivät halunneet. Perustajajäseniä innoitti muun muassa uuden toiminnan tukeminen, sekä vapaaehtoisten osallisuuden edistäminen. Erityisesti 2010-luvulla Kansalaisareena on kehittynyt ja kasvanut, kun tarve saada vapaaehtoista ja omaehtoista toimintaa on lisääntynyt. Iso käännekohta Kansalaisareenan toiminnassa on ollut Eduskunnan vapaaehtoistoiminnan tukiryhmän perustaminen vuonna 2009, jossa on jäseniä kaikista eduskunnan puolueista. Tukiryhmän ansiosta on pystytty vaikuttamaan vapaaehtoistoimintaan liittyvien esteiden poistamiseen sekä vapaaehtoistoiminnan arvostuksen ja merkityksen kasvamiseen. (Kansalaisareena 2023f.)

Nykyään Kansalaisareena vaikuttaa yhteiskunnallisesti vapaaehtoistoimintaan Suomessa ja se edistää vapaaehtoisten sekä vapaaehtoistoimintaa tarjoavien etuja ja asemaa (Kansalaisareena 2023a). Kansalaisareenan arvoja ovat: Vastuullisuus, rohkeus, avoimuus, yhdessä tekeminen ja yhdenvertaisuus (Kansalaisareena 2023b). Nämä arvot näkyivät harjoitteluni aikana kaikessa toiminnassa, jossa olin mukana. Arvot näkyvät myös Kansalaisareenan visiossa ja missiossa, jossa vaikuttaminen, yhdenvertaisuus ja vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus nousee isosti esille (Kansalaisareena 2023b).

Kansalaisareena tekee yhteistyötä monien eri tahojen kanssa, kuten Eduskunnan. Kansalaisareena vaikuttaa myös eri sosiaalisen median kanavien kautta, sekä heidän verkkosivuillaan, esimerkiksi blogiteksteillä. (Kansalaisareena 2023a.) Tämän lisäksi Kansalaisareena vaikuttaa useassa muussakin toiminnassa:

”Asiantuntijoina osallistumme tuetun vapaaehtoistoiminnan kansalliseen koordinaatioon ja Kirkkohallituksen Vapaaehtoistoiminnan työryhmään, teemme yhteistyötä THL:n Yhdenvertaisuus ja osallisuus -yksikön sekä SOKRA-hankkeen kanssa (Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke) ja toimimme Uudenmaan järjestöjen sote-työryhmässä.” (Kansalaisareena 2023a.)

Kansalaisareena itse määrittelee vapaaehtoistoiminnan näin:

”Vapaaehtoisuus on toimimista tärkeäksi koetun asian puolesta, maailman muuttamista, epäkohtiin puuttumista, halua tehdä hyvää lähellä tai kaukana ja paljon muuta. Vapaaehtoisena ihminen voi toimia tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin tai hyödyntää jotain erityisosaamistaan. Vapaaehtoistoiminta on palkatonta ja perustuu vapaaseen tahtoon ja valintaan. Jokainen valitsee itse, minkä asian eteen haluaa tehdä vapaaehtoistyötä.” (Kansalaisareena 2023c.)

Tämän lisäksi kansalaisareena mainitsee vapaaehtoistoiminnan kuuluvan jokaiselle riippumatta iästä, asuinpaikasta, sukupuolesta tai muista ominaisuuksista riippuen. Vapaaehtoistoinnasta hyötyy sekä tekijä, että sen kohde ja parhaimmillaan vapaaehtoinen saa itse voimaa vapaaehtoistyön myötä. Yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemistä sekä osallisuuden lisäämistä voidaan toteuttaa vapaaehtoistoiminnan avulla. (Kansalaisareena 2023c.)

3.2 JEP- Nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta

JEP- Nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta- hanke on yksi Kansalaisareenan kolmesta tällä hetkellä käynnissä olevista hankkeista. JEP- hankkeen tarkoituksena on tukea vapaaehtoistoiminnan organisaatioita ottamaan nuoret paremmin huomioon toiminnassaan. Hankkeen tavoite on kehittää vapaaehtoistointaa erityisesti alaikäisiä nuoria innostavammaksi ja aidosti osallistavammaksi. Toimintaa kehitetään yhdessä nuorten, vapaaehtoistointaa tarjoavien, eri verkostojen ja oppilaitosten kanssa. Hanke on kolmivuotinen ja se päättyy vuoden 2023 lopussa. (Kansalaisareena 2022a)

JEP-hankkeen viimeisen vuoden päätavoite on kehittää vapaaehtoistointaa tarjoavien osaamista liittyen nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen sekä koordinoimiseen. Tähän tavoitteeseen liittyviä toimenpiteitä ovat muun muassa kolmen webinaarin järjestäminen yhdessä eri toimijoiden kanssa. Tämän lisäksi tavoitteena on digitaalisen nuorten vapaaehtoistoiminnan käsikirjan toteuttaminen vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden tueksi sekä yhteistyöorganisaatioiden tukeminen ja kannustaminen eri kokeiluihin. (Kansalaisareena 2022a.)

Hanke on saanut tähän mennessä jo perustettua valtakunnallisen nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittäjäverkoston, joka toimii tällä hetkellä Facebookissa (Kansalaisareena 2022a). Tämän lisäksi JEP-hanke on perustanut nuorten raadin, joka toimi ensin Discord- alustalla ja vuoden 2023 aikana oli tavoitteena muuttaa se Kansalaisareenan nuorten vaikuttajalistaksi (Kansalaisareena 2022a).

JEP-hankkeessa nuorilla on mahdollisuus päästä vaikuttamaan Kansalaisareenan sosiaalisen median alustan TikTokin kautta. Tähän toimintaan JEP-hanke rekrytoi nuoria sisällöntuottajiksi. (Kansalaisareena 2022a.) Kansalaisareena nimiseltä TikTok- käyttäjältä löytyy jo muutama nuorten tekemä video.

JEP-hankkeen tavoitteena on luoda tulevaisuuden vapaaehtoistoimintaa enemmän nuori lähtöiseksi, tarjoamalla nuorille aitoja osallisuuden paikkoja. Näitä osallisuuden paikkoja JEP-hanke pyrkii etsimään ja kokeilemaan yhteistyössä nuorten sekä vapaaehtoistoimintaa tarjoavien kanssa. (Kansalaisareena 2022b.)

4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

4.1 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa, millaista vapaaehtoistoimintaa järjestökentällä on tarjottavana nuorille sekä selvittää, millainen mahdollisuus nuorilla on osallistua toimintaan. Tarkoitus on myös saada selville, kuinka moni järjestö ylipäänsä tarjoaa vapaaehtoistoimintaa, ja mitkä ovat mahdolliset esteet nuorten osallistumiselle.

Nuorille suunnatun toiminnan kartoittamisen jälkeen minun on tarkoitus selvittää, mitä nuoret haluavat vapaaehtoistoiminnalta. Lisäksi minun on tarkoitus selvittää, miten nuoret haluaisivat kehittää toimintaa, jotta se palvelisi paremmin heidän mahdollisuuksiensa osallistua.

Opinnäytetyön tavoitteena on tavoittaa sekä nuoria, jotka ovat jo vapaaehtoistoiminnassa mukana, että nuoria, jotka eivät vapaaehtoistoiminnasta vielä tiedä paljoa. Tämän avulla yritän selvittää, mitä nuoret aidosti ajattelevat vapaaehtoistoiminnasta. Näin voin mahdollisesti saada ymmärrystä siihen, miksi nuoret eivät lähde mukaan vapaaehtoisiksi.

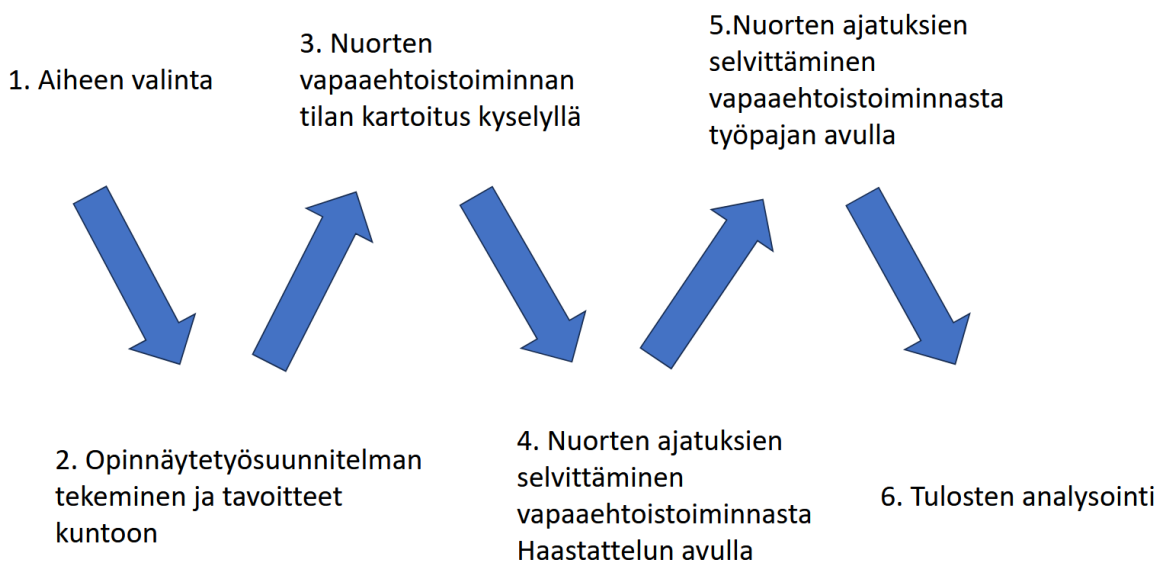
Tutkimuksen kohderyhmänä ovat nuoret sekä järjestöt ympäri Suomea ja erityisesti järjestöt, jotka tarjoavat tai haluaisivat tarjota vapaaehtoistoimintaa nuorille. Tutkimuksen tavoitteena on saada konkreettisia kehittämisideoita, joiden avulla järjestöt voisivat kehittää toimintaansa erilaiset nuoret huomioiden. Miten vapaaehtoistoimintaa voidaan kehittää aidosti nuoria osallistavammaksi- kysymys ohjaa tämän opinnäytetyö prosessin suuntaa.

4.2 Prosessin eteneminen

Koko kehittämistyön prosessi alkoi sillä, että mietimme yhdessä tilaajan kanssa, mitä nuorten vapaaehtoistoiminnassa pitäisi nyt kehittää. Päädyimme usean idean jälkeen selvittämään, voisiko vapaaehtoistoimintaa tarjoavien järjestöjen toimintaa tai toimintatapoja jotenkin kehittää nuoria aidosti kiinnostavammaksi. Totesimme tämän olevan ajankohtainen aihe järjestökentällä, sekä myös JEP-hankkeen näkökulmasta. Selvittämisen jälkeen tein opinnäytetyösuunnitelman valmiiksi Wihiin, johon tarkentuivat kehittämistyön tavoitteet, näkökulma ja toimenpiteet. Opinnäytetyösuunnitelma on tämän jälkeen kuitenkin vielä muuttunut. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan, minun olisi pitänyt lähettää laaja kysely nuorille ympäri Suomea, mutta kyselyn toteuttaminen ei onnistunutkaan sen korkean hinnan takia. Minun täytyi tämän jälkeen tehdä uusi opinnäytetyösuunnitelma. Opinnäytetyön aihe ja tavoitteet ovat pysyneet kuitenkin

koko ajan samoina, vaikka jouduin tekemään uuden opinnäytetyösuunnitelman. Opinnäytetyön näkökulma ja menetelmät vaihtuivat uudessa suunnitelmassa.

Lopullisessa opinnäytetyösuunnitelmassa toimin seuraavanlaisesti. Ensimmäisenä yhdessä tiilajien kanssa mietimme kehittämistyön tavoitteet kuntoon. Tämän jälkeen toteutin kyselyn järjestöille ja vapaaehtoistoimintaa tarjoaville henkilöille. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa, kuinka moni järjestö tarjoaa nuorille vapaaehtoistoimintaa. Tämän lisäksi oli tarkoitus kartoittaa, kuinka paljon ja minkälaista toimintaa on tällä hetkellä nuorille tarjolla. Kyselyn jälkeen minun oli tarkoitus pitää yksi työpaja kokonaisuudelle koululuokalliselle nuoria, mutta se peruuntui. Ehdin sopia lyhyessä ajassa vielä uuden työpajan, johon osallistui kuitenkin vähemmän nuoria, mitä olin alun perin tavoitellut. Tämä ei kuitenkaan tutkimukseen niin paljon vaikuttanut, sillä työpajan lisäksi haastattelin vielä yhtä nuorta, joka on jo vapaaehtoistoiminnassa mukana. Työpajan tarkoituksena oli saada ajatuksia ja näkökulmia sellaisilta nuorilta, jotka eivät vapaaehtoistoiminnassa ole vielä mukana. Haastattelun avulla taas sain kuulla ajatuksia sellaiselta nuorelta, joka on jo aktiivinen jossain vapaaehtoistoiminnan kentällä. Nämä toimintatavat kuulla nuoria, toimi mielestäni hyvin ja yhteensä tavoitin viisi nuorta. Tutkimusten toteuttamisen jälkeen siirryin niistä saatujen tulosten analysoimiseen.

Kuvio 1: Opinnäytetyöprosessin tiivistetty kuvaus

4.3 Miten aihetta on jo tutkittu?

Lähdin etsimään internetistä Google Scholarin avulla tietoa nuorten vapaaehtoistoiminnasta. Tein johtopäätöksen siitä, että tutkimuksia nuorten vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja nuorten omista ajatuksista vapaaehtoistointaa kohtaan ei ole ennen tehty. Löysin muutaman opinnäytetyön, joista jokainen liittyi jollain tapaa nuorten vapaaehtoistointaan, mutta jokaisella tutkimuksella oli jokin tarkka näkökulma aiheeseen tai he kehittivät toimintaa tietylle organisaatiolle. Näistä opinnäytetöistä lähes kaikki oli tehty yli kymmenen vuotta sitten ja jokainen löytyi Theseus - tietokannasta. Opinnäytetyöni poikkeaa näistä jokaisesta löytämästäni tutkimuksesta, sillä tämän tutkimuksen avulla yritän löytää aitoja kehittämissideoita, joilla kaikki järjestöt voisivat mahdollisesti kehittää tulevaisuudessa omaa toimintaansa enemmän nuorilähtöiseksi.

Tämän lisäksi etsin tietoa Humak Finnan avulla nuorten vapaaehtoistoiminnasta. Finnan kautta löytyi myös muutama aiheeseen liittyvä tutkimus, artikkeli tai kirja, mutta myöskään ne eivät tästä samasta näkökulmasta aihetta tutkineet. Suurin osa oli myös kirjoitettu yli kymmenen vuotta sitten.

Kansalaisareena sen sijaan on tutkinut nuorten osallistumista ennenkin. Kansalaisareena on tehnyt tutkimuksen nuorten vapaaehtoistoiminnasta vuonna 2018. Tutkimuksessa selvitettiin syitä sille, miksi nuoret eivät osallistu vapaaehtoistointaan. Suurimmat syyt olivat ajan puute, tietämättömyys siitä, miten toimintaan voi lähteä mukaan sekä se, että nuoria ei kysytä mukaan. Tässä tutkimuksessa tutkittiin 15–24- vuotiaita nuoria. (Kostiainen 2019b.) Tämä Kansalaisareenan tutkimus eroaa tästä kehittämistyöstä nuorten iän puolesta. Tässä kehittämistyössä keskityn erityisesti alle 18- vuotiaiden nuorten mahdollisuuksiin osallistua toimintaan mukaan.

4.4 Nuorten vapaaehtoistointa muualla maailmassa

Tietoa nuorten vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista muissa maailman valtioissa löytyi todella vähän. Suomesta on kyllä mahdollisuus lähteä tekemään vapaaehtoistointaa ulkomaille useammankin järjestön kautta. Yritin etsiä tästä aiheesta tietoa sekä Suomen, että englannin kielellä. Yritin etsiä tietoa monella eri hakusanalla, mutta tietoa oli vaikea löytää. Suomen kielellä löysin useamman järjestön, jotka tarjoavat suomalaisille nuorille vapaaehtoistointaa ulkomailla. Pienen selvityksen jälkeen tein kuitenkin johtopäätöksen, että ainoastaan yksi näistä

kaikista järjestöstä tarjoaa alle 18- vuotiaille nuorille vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia ulkomailla.

Englannin kielellä löysin useamman sivuston, joiden kautta pystyi löytämään vapaaehtoistoiminnan paikkoja eri puolelta maailmaa. Yksi näistä sivustoista oli Volunteer World, jossa pystyy etsimään kartan avulla valtio kohtaisesti eri vapaaehtoistoiminnanpaikkoja. Tältä sivustolta löysin muutaman vapaaehtoistoiminnan paikan, johon voi hakea myös alle 18- vuotiaat. Mahdollisia paikkoja oli erilaisia. Tehtävät saattoivat liittyä esimerkiksi eläimiin tai rantojen siivoukseen. (Volunteer World 2023).

4.5 Eettisyys ja tutkimusetiikka

Opinnäytetyössä ja siinä tehdyissä tutkimuksissa on tärkeä toimia eettisesti. Tutkimuksessa eettisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tavoite on saada aikaan hyviä asioita tutkimuksessa kohteina oleville (Juuti & Puusa 2020, luku ”Laadullisen tutkimuksen luotettavuus”). Eettisyydellä viitataan myös luotettavuuteen. Eettisyys näkyy esimerkiksi tutkimuksen aikana tehdyissä valinnoissa. Tutkimuksen tekijän on huolehdittava, että tutkimussuunnitelmaan, tutkimusasetelmaan ja raportointiin on panostettu ja vaihtoehtoja on pohdittu tarkkaan (Tuomi & Sarajärvi 2017, luku ”Millaista on hyvä tutkimus”).

Eettisyyden olen ottanut huomioon erilaisilla valinnoilla, joita olen opinnäytetyön aikana tehnyt. Eettisyys on ollut opinnäytetyöprosessissani mukana alusta alkaen. Kaikki lähti liikkeelle opinnäytetyöni aiheen valinnasta. Minulle oli tärkeää löytää aihe, joka edistäisi jollain tavalla nuorten mahdollisuuksia. Aiheeksi valikoitui parantaa nuorten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistoimintaan.

Minulle oli tärkeää ottaa huomioon toiminnan eettisyys jo heti kehittämistyön menetelmien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Erityisesti koin tämän tärkeäksi, sillä kohderyhmänäni oli alaikäiset nuoret. Eettisyyteen kuuluu se, että tutkimus ei saa aiheuttaa vaaraa sen kohteena oleville henkilöille (Juuti & Puusa 2020, luku ”Laadullisen tutkimuksen luotettavuus”). Tämän takia lähetin nuorille sekä heidän vanhemmilleen tiedotteen tutkimuksesta ja tiedotteen henkilötietojen käsittelytoimista. Tämän lisäksi kysyin ennen tutkimuksen aloittamista jokaiselta tutkimukseen osallistuvalla suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta tutkittavan suostumuslomakkeella, jonka jokainen tutkittava allekirjoitti. Koska tutkimuksissa tutkin alaikäisiä nuo-

ria, tarvitsin tutkittavien vanhemmilta suostumuksen nuoren osallistumiseen. Painotin jokaiselle osallistujalle ennen tutkimusta, että siihen osallistuminen on vapaaehtoista. Kaikki nämä toimet tuovat turvallisuutta sekä tutkittavalle, että minulle tutkijana. Halusin toteuttaa tutkimustilanteet mahdollisimman lapsi- ja nuorilähtöisesti, jotta tutkittavilla olisi alusta alkaen ymmärrys ja luotto tutkimusprosessiin. Kaikki asiakirjat, joita opinnäytetyöni aikana käytin ovat Humanistisen ammattikorkeakoulun valmiita lomakepohjia, joita muokkasin omiin tutkimuksiini sopiviksi.

Kyselyn tekemisessä ja sen jakamisessa otin myös huomioon eettisyyden. Kyselyn alkuun kirjoitin kuvailevan tekstin kyselystä ja sen sisällöstä. Tämän lisäksi tekstissä luki, mikä kyselyn tarkoitus on. Kysely jaettiin vastaajille sähköpostin kautta, joten kyselyyn liitettiin vielä saatekirje. Saatekirjeessä luki myös, mitä varten ja mihin tarkoitukseen kysely on tarkoitettu. Näiden tietojen lisäksi saatekirjeessä luki minun yhteystietoni, jotta minuun voi olla yhteydessä, jos kyselystä olisi ilmennyt kysymyksiä. Kyselyssä oli mukana yksi kuva, ja siihen oli lisätty vaihtoehtoinen teksti.

Lisäksi olen pyrkinyt lisäämään tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä tarkastelemalla työtäni kriittisesti. Se näkyy tässä opinnäytetyössä oman työn refleктоimisella ja jokaisen tutkimuksen työvaiheen raportoimisella.

5 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

5.1 Kehittämistyön tutkimusnäkökulma/ lähestymistapa

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, josta löytyy myös määrällisen tutkimuksen piirteitä. Tutkimusaineisto kerättiin yhden verkkokyselyn, yhden teemahaastattelun sekä yhden työpajan avulla. Kyselyllä tavoitin yhteensä 43 vapaaehtoistoimintaa tarjoavaa henkilöä. Haastattelun ja työpajan avulla tavoitin yhteensä viisi nuorta.

Tämä opinnäytetyö on siis laadullinen tutkimus, josta löytyy myös vähän määrällisen tutkimuksen piirteitä. Näitä kahta tutkimusta usein verrataan keskenään, vaikka välttämättä ne eivät pois sulje toisiansa tai ole toistensa vastakohtia (Puusa & Juuti 2020, luku ”Laadullisen tutkimuksen olemus”). Tutkimuksessa voi olla siis molempien sekä laadullisen, että määrällisen tutkimuksen piirteitä ja tässä kehittämistyössä esiintyy molempia. Määrällisessä tutkimuksessa aineisto on yleensä numeraalisessa muodossa ja laadullisen tutkimuksen aineisto on taas teksti muodossa (Juuti & Puusa 2020, luku ”Laadullisen tutkimuksen olemus”). Määrällisen tutkimuksen piirteitä löytyy pitämästäni kyselystä vapaaehtoistoimintaa tarjoaville organisaatioille. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa nuorille suunnattua vapaaehtoistoiminnan tarjontaa. Näitä tuloksia tulen tässä opinnäytetyössä käymään läpi myös numeraalisesti. Muuten koen tämän opinnäytetyön olevan kokonaan laadullinen tutkimus.

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on selvittää tutkittavan kokemus ja näkökulma tutkittavasta aiheesta. (Juuti & Puusa 2020, luku ”Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan?”). Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena on nimenomaan selvittää nuorten aitoja ajatuksia vapaaehtoistoiminnasta, sekä siitä miten sitä voisi kehittää. Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan kiinnostusta tutkittavan kokemaan kokonaisuuteen tutkittavasta aiheesta, joka koostuu ajatuksista, tunteista, kokemuksista ja merkityksistä (Mt., luku ”mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan?”). Tutkimuksen tarkoituksena on saada nuorilta aitoja ajatuksia ja ideoita, miten vapaaehtoistoiminnan kenttää sekä vapaaehtoistoimintaa tarjoavien järjestöjen toimintaa ja toimintatapoja voisi kehittää, jotta nuoria saataisiin enemmän mukaan vapaaehtoistoimintaan. ”Laadullisen tutkimuksen keskeinen ominaispiirre on, että se perustuu ihmisten subjektiivisten kokemusten ja näkemysten tarkasteluun” (Mt., luku ”Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet”). Vapaaehtoistoiminta on varmasti monelle nuorelle tuntematon aihe. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on yrittää ymmärtää, miten sellaiset nuoret kokevat vapaaehtoistoiminnan, jotka

eivät ole siihen ennen tutustuneet. Näiden pohjalta yritän selvittää, onko jollain tavalla mahdollista kehittää vapaaehtoistoiminnankenttää, jotta nuoret aidosti haluaisivat lähteä mukaan toimintaan. Tarkoitus on selvittää, mitä nämä keinot voisivat mahdollisesti olla.

5.2 Kysely järjestöille

Ensimmäinen tutkimusmenetelmä, jota opinnäytetyöprosessini aikana käytin oli sähköinen kysely. Kyselyn toteutin vapaaehtoistoimintaa tarjoaville organisaatioille. Kyselyn vastaajat vastasivat kyselyyn anonyyminä, jolloin heitä ei voi tunnistaa.

Kysely on tyypillinen määrällisen tutkimuksen menetelmä. Sen hyviin puoliin lukeutuu sen nopeus ja tehokkuus. Sen avulla voidaan tutkia suurta ihmisjoukkoa ja kysyä samalla kerralla useita kysymyksiä. Kyselyn miinus puolina taas pidetään siitä saatujen tulosten pinnallisuutta. (Ojasalo, Moilanen & Ritakoski 2015, 104, 121–122). Kyselyn tuloksia arvioidessa ei voi tietää, miten tosissaan vastaajat ovat kyselyyn suhtautuneet, ja onko kyselyn kysymykset vastaajien näkökulmasta onnistuneita. (Ojasalo ym. 2015, 121).

Tässä kehittämistyössä kyselystä löytyy sekä laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen, että määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Kyselyssä minulla on täysin avoimia kysymyksiä, strukturoituja kysymyksiä sekä puoliavoimia kysymyksiä. Strukturoiduissa kysymyksissä on annettu valmiit vastausvaihtoehdot, jotka ovat yleensä toisensa poissulkevia ja puoliavoimissa kysymyksissä yhdistetään strukturoitu sekä avoin osuus samaan kysymykseen (Borg 2021). Kyselyssä on tarkoitus kartoittaa vapaaehtoistoiminnan määrää, sekä laatua. Sen takia otin kyselyyn mukaan kaikkia kolmea kysymystyyppiä.

Kyselyn suunnittelu alkoi sillä, että mietin yhdessä opinnäytetyön tilaajan kanssa, mihin haluan saada kyselyllä vastauksia. Päädyimme yhdessä siihen, että on hyvä lähteä kartoittamaan, mitä vapaaehtoistoimintaa tarjoavilla järjestöillä on tällä hetkellä tarjottavana nuorille. Lisäksi halusimme selvittää, kuinka moni järjestö tarjoaa toimintaa tällä hetkellä nuorille ja kuinka paljon.

Kyselyn toteutin Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoille tarjoamalla Webropol-työkalulla. Kyselyn toteutin sähköisesti. Sähköisten kyselyiden käyttäminen on yleistynyt suuresti lähiaikoina, sillä kyselyiden helppous, nopeus ja edullisuus tekevät sen käyttämisestä vaivattomampaa (Ojasalo ym. 2015, 128–129). Suunnittelin ensin kyselyn kysymykset, jonka jälkeen kävimme ne opinnäytetyön tilaajien kanssa vielä yhdessä läpi. Kävimme kysymykset yhdessä

läpi, jotta niiden avulla olisi mahdollisuus saada mahdollisimman paljon tietoa kerättyä. Ennen kyselyn jakamista eteenpäin, lähetin kyselyn opinnäytetyön tilaajille vielä testattavaksi. Muutaman pienen muutoksen tein vielä ennen kyselyn lähettämistä eteenpäin. Valmiin kyselyn opinnäytetyön tilaajat eli Kansalaisareenan JEP- hankkeen työntekijät lähettivät heidän vapaaehtoistoiminnan verkoston jäsenille sähköisesti. Verkostossa on mukana järjestöjä ja työntekijöitä, joista suurin osa työskentelee jollain tavalla vapaaehtoistoiminnan parissa. Kyselyn mukana lähti kirjoittamani saateteksti, jossa kerroin kyselystä sekä kuka olen ja minkä takia kysely on luotu. Tekstissä kerroin lisäksi, miksi kyselyyn vastaaminen on tärkeää. Kyselyn sähköisyys oli minulle paras mahdollinen tapa toteuttaa se, sillä Kansalaisareenan yhteyksien kautta tilaajat lähettivät kyselyn usealle järjestölle samalla kertaa. Ilman sähköisen kyselyn mahdollisuutta tämä ei olisi onnistunut.

5.3 Haastattelu nuorelle

Osana kehittämistyötä toteutin yhden yksilöhaastattelun, jonka nauhoitin. Pidin haastattelun sellaiselle nuorelle, joka on jo jollain tapaa aktiivinen vapaaehtoistoiminnan kentällä. Yhtenä haastattelun etuna pidetään sitä, että haastateltavat voidaan valita sen perusteella, että kenellä on tutkittavasta aiheesta kokemusta (Tuomi & Sarajärvi 2017, luku “kysely ja haastattelu”). Pyysin kyseistä nuorta haastateltavaksi, sillä tiesin hänen olevan aktiivinen vapaaehtoistoiminnan kentällä, ja ajattelin, että hänellä olisi opinnäytetyön aiheeseen sanottavaa ja mielipiteitä jaettavana. Haastateltava on alle 18- vuotias nuori.

Nuorelle pitämäni haastattelu oli teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu. Teemahaastattelussa on etukäteen valittu tema, jonka mukaan on laadittu haastattelukysymykset, ja niiden avulla suoritetaan itse haastattelu (Mt., luku “Lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja syvähaastattelu”). Haastattelun teemana oli nuorten vapaaehtoistoiminta. Teeman kerroin nuorelle heti silloin, kun häntä pyysin haastateltavaksi. Koin tärkeänä tuoda esille sen, mihin nuorta olen pyytämässä mukaan. Erityisesti sen takia, koska kyse on alaikäisestä nuoresta. Haastattelukysymykset liittyivät kaikki kyseiseen teemaan. Jokaisen kysymyksen tarkoituksena oli saada vastauksia siihen, kuinka nuorille suunnattua vapaaehtoistoimintaa voisi kehittää enemmän heitä kiinnostavammaksi.

Haastattelu kuuluu yleisimpiin aineistonkeruumenetelmiin, mitä laadullisessa tutkimuksessa käytetään (Mt., luku ”Aineiston hankinta ja määrä laadullisessa tutkimuksessa”). Haastattelun yksi parhaimpia etuja on sen joustavuus, sillä haastattelutilanteessa on mahdollisuus käydä läpi

yhdessä haastateltavan kanssa mahdollisia väärinymmärryksiä (Mt., Luku ”kysely ja haastattelu”). Nuoren haastattelun tarkoituksena oli selvittää, miten juuri hän kokee vapaaehtoistoiminnan ja mikä on hänen näkökulmansa aiheeseen. Haastattelun tavoitteena oli saada haastateltavalta aitoja kokemuksia, ajatuksia, mielipiteitä sekä näkökulmia tutkittavasta asiasta. Haastattelusta saatujen tulosten tulkitsemisessä pitää muistaa olla osittain kriittinen. Haastattelun avulla saatu tieto on nuoren oma näkökulma asiaan, ja se täytyy ottaa huomioon, kun saatuja tietoja lähtee analysoimaan. Laadullisessa tutkimuksessa, kuten esimerkiksi haastattelussa, tutkija tulkitsee tutkittavan omia näkökulmia ja ajatuksia, jotka ovat hänen tämänhetkisiä omia kokemuksiansa tutkittavasta aiheesta (Juuti & Puusa 2020, luku ”Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet”). On siis tärkeää ottaa huomioon se, että saadut vastaukset ovat yhden henkilön ajatuksia aiheesta, ja tuloksia ei silloin voi yleistää.

Haastattelun toteutin niin, että lähetin haastattelukysymykset haastateltavalle etukäteen. Lähetin kysymykset, sillä ajattelin nuoren pystyvän tällä tavalla antamaan laajempia vastauksia, jos hän on voinut valmistautua haastatteluun etukäteen. Haastattelun ajatuksena on saada haastateltavalta mahdollisimman paljon tietoa tutkimuksen aiheesta, jolloin on hyvä antaa haastateltavan valmistautua haastatteluun hyvissä ajoin kertomalla haastattelun aiheen sekä haastattelukysymykset etukäteen (Tuomi & Sarajärvi 2017, luku ”Kysely ja haastattelu”). Haastateltava sai mahdollisuuden rauhassa miettiä, mitä hän haluaa vastata. Tällä tavalla toimimalla on haastatteluiden avulla mahdollisuus saada aitoja ideoita, joiden avulla voi kehittää järjestöjen tarjoamaa vapaaehtoistoimintaa sekä heidän toimintatapojansa enemmän nuoria houkuttelevammaksi. Erityisesti nuorille haastattelutilanne saattaa olla jännittävä ja aivan uusi asia. Uskon, että haastattelukysymysten lähettäminen etukäteen myös vähensi jännitystä ja ajatuksia siitä, miten haastattelu tulee sujumaan.

Halusin ottaa haastattelun yhdeksi tutkimusmenetelmäksi, sillä toisena tutkimusmenetelmänä minulla on työpaja, jonka päätin pitää nuorille, joita en entuudestaan tunne. En voi tällöin olettaa, että he olisivat aktiivisia vapaaehtoistoiminnassa tai vapaaehtoistoiminnan olevan ylipääntänsä heille tuttua. Haastattelun tarkoituksena taas oli kohdata nuori, jonka jo tiedän varmasti olevan vapaaehtoistoiminnassa jollain tavalla mukana. Haastatteluun päädyin kyseisen nuoren kohdalla, sillä ajattelin sen antavan tätä kehittämistyötä varten aidoimman ja laajimman mahdollisen kuvan hänen näkemyksistensä vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Uskon tämän avulla ymmärtäväni parhaiten nuoren kokemuksia.

5.4 Aivoriihi menetelmällä työpaja nuorille

Kolmantena kehittämistyön menetelmänä käytin työpajaa, jonka toteutin aivoriihimenetelmällä. Työpajan pidin 13–18-vuotiaille nuorille. Työpaja tarkoittaa jonkun ryhmän tapaamista, jossa tarkoituksena on yhdessä työskennellä kohti jotain tavoitetta esimerkiksi ideoimalla, suunnittelemalla tai kehittämällä (Kinnunen 2022). Työpajaan osallistui neljä nuorta. Alun perin oli tarkoitus pitää työpaja luokalliselle nuoria, mutta se peruuntui aikataulullisista syistä. Sain järjestettyä lyhyessä ajassa kuitenkin uuden työpajan, mutta siihen en saanut yhtä paljon osallistujia, mitä olin alun perin suunnitellut. Työpajan olin jakanut kolmeen toiminnalliseen osuuteen.

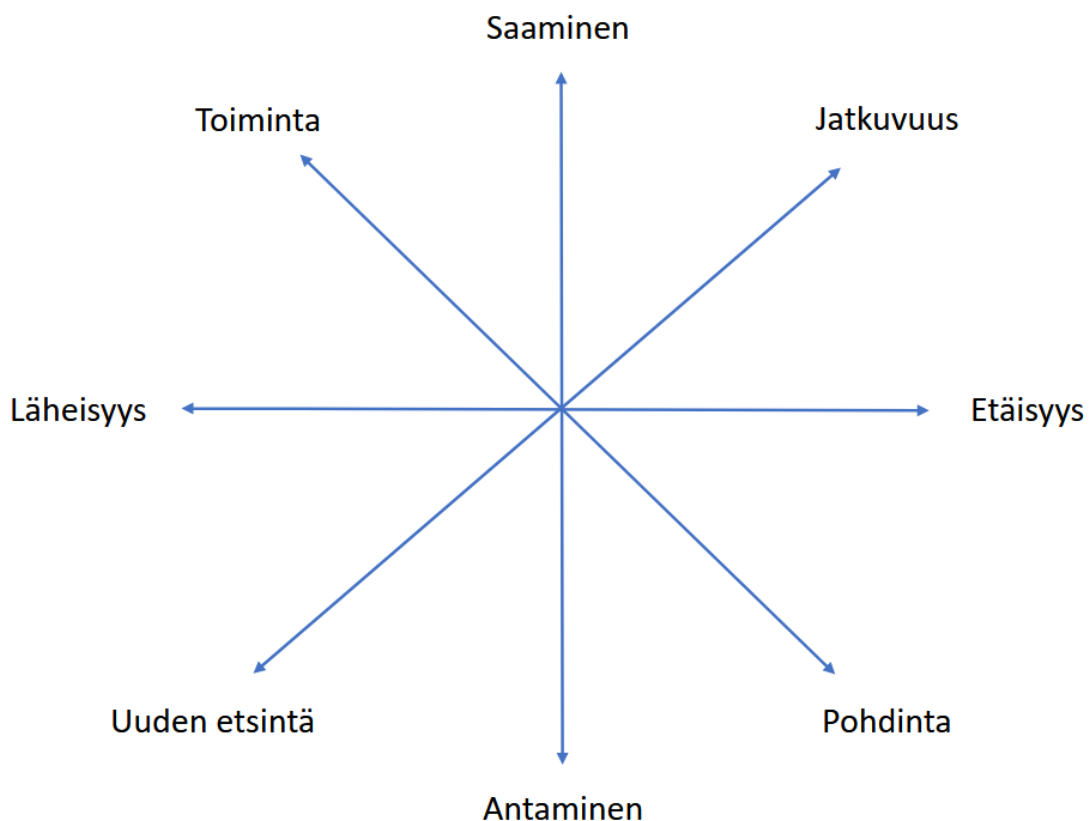
Aivoriihi kuuluu yhteisöllisiin ideointimenetelmiin ja se on yksi luovan ongelmanratkaisun menetelmä. Siinä on tarkoitus noin 6–12 hengen ryhmässä keksiä ratkaisuja tai uusia lähestymistapoja johonkin ongelmaan. (Ojasalo ym. 2015, 158, 160.) Tässä työpajassa ratkaistava ongelma oli se, miten voisimme kehittää vapaaehtoistoimintaa tai järjestöjen toimintatapoja enemmän nuoria lähestyttävämmiksi. Työpajan tarkoituksena oli saada nuorilta itseltään aitoja ideoita toiminnan kehittämiseksi.

Aivoriihi menetelmään kuuluu yleensä neljä vaihetta. Ensimmäisenä on esivaihe, jossa käydään työpajan tavoitteet läpi. Seuraavana on lämmittelyvaihe, jossa tarkoituksena on päästä eroon kaikista negatiivisista ajatuksista, joita kyseinen aihe herättää. Kolmas vaihe on itse ideointivaihe, jossa jokainen listaa vapaasti omia ideoita. Viimeisessä vaiheessa eli valintavaiheessa työpajan ideat käydään läpi kriittisesti ja valitaan niistä parhaimmat. (Mt., 161.) Työpajassa en täysin noudattanut neljän vaiheen ohjetta. Aivoriihin ensimmäiset kolme vaihetta pidin aika lailla ohjeiden mukaan. Viimeisen vaiheen eli valintavaiheen jätin pois, sillä ajattelin sen olevan nuorille epämukavaa tuoda omia ajatuksia esille kaikkien muiden kuullen. Koin tämän parhaimmaksi vaihtoehdoksi, sillä en tuntenut nuoria entuudestaan. Tämän takia en voinut tietää, tuntevatko myöskään nuoret toisiansa entuudestaan.

Työpajan alussa kerroin osallistujille, mistä työpajassa on kyse ja mikä sen tavoite on. Tämän jälkeen oli ensimmäisen työpajaosuuden vuoro, jossa pyysin nuoria listaamaan ylös kaikki, mitä heillä tulee mieleen sanasta vapaaehtoistoiminta. Vasta tämän jälkeen kävimme läpi, mitä vapaaehtoistoiminta on. Toteutin tämän tällä tavalla, sillä ajattelin näin saavan nuorilta aitoja ajatuksia siitä, mitä he vapaaehtoistoiminnasta ajattelevat sekä mitä se heidän mielestään on.

Olin tehnyt työpajaa varten valmiiksi PowerPoint esityksen, missä minulla oli muun muassa lyhyt tietopaketti siitä, mitä vapaaehtoistoiminta on.

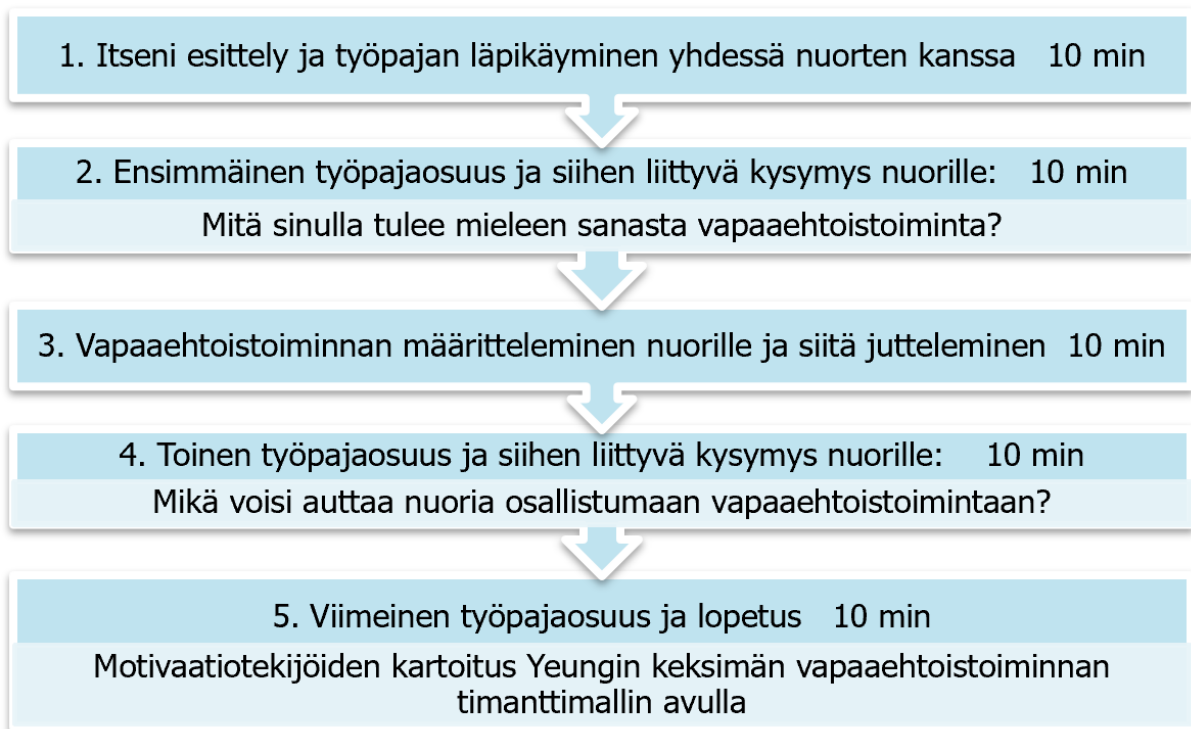
Vapaaehtoistoiminnan käsitteeseen tutustumisen jälkeen oli toisen työpajaosuuden vuoro. Tässä osuudessa pyysin nuoria listaamaan ylös ajatuksia siitä, miten nuorien osallistumista vapaaehtoistoimintaan voisi heidän mielestään parantaa. Tässä osuudessa olin kirjoittanut nuorille neljä eri kysymystä, joissa kaikissa lähestytään tuota samaa ongelmaa, mutta jokaisessa kysymyksessä vähän eri näkökulmasta. Kun nuoret olivat saaneet vastattua tähän kysymykseen, siirryimme kolmanteen työpajaosuuteen. Tämä viimeinen osuus liittyi kyselyyn, jonka olin pitänyt vapaaehtoistoimintaa tarjoaville organisaatioille. Kyselyssä olin kysynyt vastaajilta, että mitkä tekijät heidän mielestään motivoivat nuoria osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Tässä käytin apuna vapaaehtoistoiminnan timanttimalleja (Yeung 2020). Kyselyä varten tein Yeungin mallista oman version PowerPointissa (Kuvio 2). Työpajassa näytin nuorille tekemäni version vapaaehtoistoiminnan timanttimalleista ja selitin nuorille, mikä on sen tarkoitus. Pyysin nuoria valitsemaan timanttimalleista kolme tekijää, jotka heitä motivoisi eniten lähtemään mukaan vapaaehtoistoimintaan.

Kuvio 2: PowerPointilla tekemäni versio vapaaehtoistoiminnan timanttimalista. Kuvio perustuu Yeungin kehittämään timanttimaliin (2020).

Työpajan vetäjällä eli fasilitaattorilla on iso merkitys. Fasilitointi tarkoittaa toisten ihmisten ohjaamista johonkin haluttuun tavoitteeseen, ja sen tavoitteena on tehdä työpajasta mahdollisimman tehokas. Fasilitaattorin tehtäviin kuuluu edistää osallistujien välistä dynamiikkaa, huolehtia, että jokainen pitää työpajan ilmapiiriä turvallisena, aktivoida osallistujia osallistumaan työpajaan ja huolehtia, että ryhmä pääsee haluttuun tavoitteeseen. (Kinnunen 2022.) Tiedostin lähtiessäni pitämään työpajaa, että roolini fasilitaattorina on merkittävä. Koin hyvän fasilitoinnin erityisen tärkeäksi, sillä työpajaan osallistujat olivat 13–18-vuotiaita nuoria. Tämän lisäksi työpajan suunnittelua sekä sen pitämistä vaikeutti se, että en tuntenut osallistujia lainkaan ennestään. Koen, että näiden takia työpaja ei onnistunut niin hyvin, kuin olisin halunnut. Näin jälkikäteen panostaisin enemmän työpajan sekä aivoriihimenetelmän selkeämpään ja perusteellisempaan läpikäymiseen yhdessä osallistujien kanssa. Osallistujilla saattoi olla vajavaisten ohjeiden takia vaikea hahmottaa täysin työpajan ajatusta, ja sen takia tulokset eivät olleet täysin sellaisia, joita olin odottanut.

Työpajan aikana keskustelimme yhdessä vapaaehtoistoiminnasta sekä työpajassa käydystä kyseisestä ongelmasta. Jokainen nuori kirjoitti ajatuksia omaan paperiin, mutta työpajan aikana nuoret toivat ajatuksiaan myös esille ääneen.

Kuvio 3: Työpajan rakenne tiivistettynä.

6 TULOKSET JA ANALYSOINTI

6.1 Analyysi

Analyysin tavoite laadullisessa tutkimuksessa on päästä onnistuneisiin tulkintoihin ja johtopäätöksiin tutkittavasta ilmiöstä luomalla aineistosta mielekäs kokonaisuus. (Juuti & Puusa 2020, luku ”Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin”). Analyysitapoja on erilaisia ja tässä opinnäytetyössä valitsin aineiston analyysitavaksi laadullisen sisällönanalyysin ja erityisesti aineistolähtöisen analyysin.

Sisällönanalyysiä voi käyttää monenlaisissa laadullisissa tutkimuksissa. Sen tavoitteena on auttaa aineiston järjestämistä tiiviiksi ja selkeäksi ilman keskeisen tiedon katoamista. (Mt., luku ”Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin”). Aineistolähtöisessä analyysissä millään aikaisemmalla tiedolla tutkittavasta aiheesta ei ole merkitystä analyysin toteutumiselle, sillä analyysin oletetaan olevan peräisin aineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2017, luku ”Laadullisen analyysin muodot”). Valitsin tämän analyysitavaksi, sillä tässä opinnäytetyössä en seuraa mitään jo tiedossa olevaa teoriaa, eikä aikaisemmat tiedot tutkittavasta aiheesta vaikuta tai määrää tutkimuksen suuntaa.

Analyysin apuna olen käyttänyt teemoittelua. Teemoittelu tarkoittaa tutkimusaineiston pilkkomista ja ryhmittelyä erilaisten teemojen mukaan (Mt., luku ”Yleinen kuvaus analyysin toteuttamisesta”). Ryhmittelin aineiston neljän suurimman teeman mukaan, jotka nousivat tutkimusaineistoista. Nämä teemat olivat tietämättömyys vapaaehtoistoiminnasta, osallistumisen helppous, yhdessä tekeminen sekä oman paikan löytäminen.

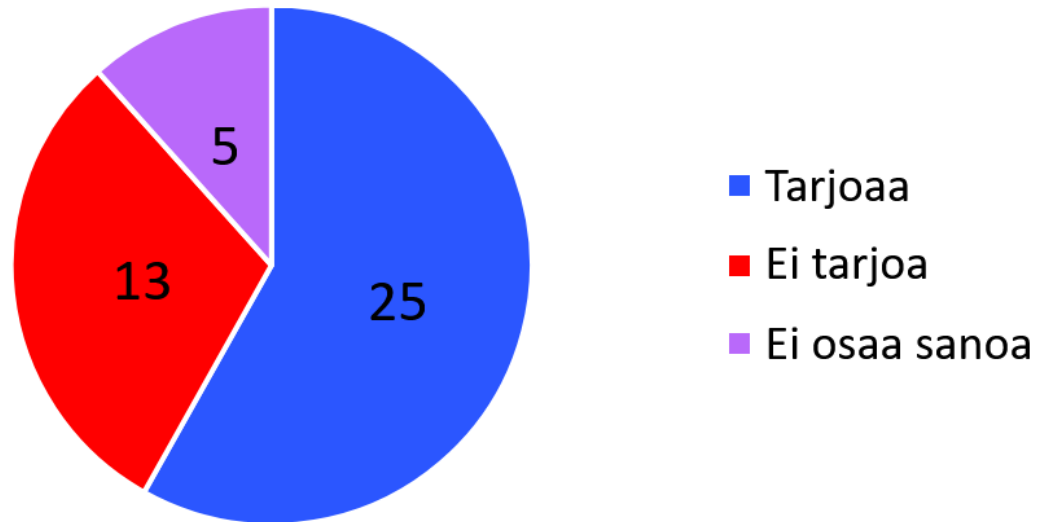
Tiedonkeruusta saatuja aineistoja olen laittanut sellaiseen muotoon, että niitä on helpompi tarkastella kokonaisuutena. Kyselystä saadut vastaukset laitoin kaikki samalle Word-tiedostolle, jotta niitä olisi helpompi lukea. Poistin Word-tiedostosta kaikki sellaiset vastaukset, joita en tässä opinnäytetyössä käytä. Nuorelle pitämäni haastattelun litteroin ja muokkasin sen sellaiseen muotoon, että sitä on helppo lukea. Nuorille pitämästäni työpajasta saadut vastaukset yhdistin kaikki samalle paperille, jotta minun on helpompi tehdä niistä tulkintoja.

6.2 Vapaaehtoistoiminnan tarjonnan määrän kartoituksesta

Ensimmäinen aineistonkeruu menetelmä, jota opinnäytetyössä käytin oli kysely. Kyselyn toteutin vapaaehtoistoimintaa tarjoaville järjestöille. Kysely oli avattu vastaajien toimesta 162 kertaa, ja kyselyyn vastasi lopulta yhteensä 43 henkilöä. Tarkkaa lukua kyselyn vastaanottajista en tiedä, sillä kysely lähetettiin tilaajan toimesta heidän jäsenjärjestöillensä, joita Kansalaisareenalla on yli 140 (Kansalaisareena 2023d). Tämän lisäksi tilaajat jakoivat kyselyn sähköpostitse heidän nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittäjä- verkostolle sekä Kansalaisareenan valikkoverkostolle. Valikkoverkosto on valtakunnallinen verkosto, johon kuuluu vapaaehtoistoiminnan parissa toimivia henkilöitä ympäri suomen (Kansalaisareena 2023e). Kyselyn vastaajien osuus siitä, kuinka monta kertaa kysely on avattu, on noin 27 %. Kysely lähti kuitenkin useammalle sadalle henkilölle, joten vastausprosentti on todellisuudessa tuota 27 % pienempi. 43 vastaajaa on mielestäni suuri luku, vaikka se on kuitenkin pieni määrä suhteessa kaikkiin vapaaehtoistoimintaa tarjoaviin henkilöihin Suomessa. Vastausprosentti täytyy analysoidessa ottaa kuitenkin huomioon, sillä se on pieni luku verrattuna siihen, kuinka moni järjestö tai yritys Suomessa tarjoaa vapaaehtoistoimintaa.

Kyselyssä yhtenä kysymyksenä oli: tarjoaako järjestö, jossa kyselyn vastaaja työskentelee, vapaaehtoistoimintaa alle 18- vuotiaille nuorille? Siinä selvisi, että 43 vastaajasta 25 vastasi kyllä (Kuvio 4). Eli 25 kyselyyn vastanneesta tarjoaa nuorille vapaaehtoistoimintaa. Näistä 25 vastaajasta kuitenkin viisi kertoi oman organisaationsa tarjoavan vapaaehtoistoimintaa alaikäisille nuorille, mutta heillä ei kuitenkaan alaikäisiä nuoria ole tällä hetkellä vapaaehtoisina. Loput 18 henkilöä vastasi kysymykseen joko, että he eivät tarjoa vapaaehtoistoimintaa nuorille tai he eivät osanneet sanoa. Nuorten osallistumisen esteiksi kerrottiin muun muassa vastuukysymykset, kohderyhmän rajallisuus ja resurssipula. Tästä voin kuitenkin tehdä päätelmän, että nuorille on tarjolla vapaaehtoistoimintaa. Järjestöt haluaisivat nuoria mukaan, mutta nuorien tavoittamisessa ilmenee kuitenkin jotain ongelmia.

Kuinka moni kyselyn 43 vastaajasta tarjoaa vapaaehtoistoimintaa nuorille?

Kuvio 4: Kuinka moni kyselyn 43 vastaajasta tarjoaa vapaaehtoistoimintaa nuorille?

6.3 Nuorten tietämättömyys vapaaehtoistoiminnasta

Kyselyssä yhtenä kysymyksenä kysyin, mitä vastaajat luulevat olevan nuorille esteenä vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. Tässä kysymyksessä oli avoin vastauskenttä. Kaikista vastaajista kuusi oli maininnut nuorten epätietoisuuden vapaaehtoistoimintaa kohtaan olevan nuorille mahdollinen este toimintaan osallistumiselle.

Tavoitin pitämäni haastattelun ja työpajan avulla viisi nuorta. Toteuttamani kyselyn pohjalta, päätin kysyä nuorilta, mitä he vapaaehtoistoiminnasta tietävät. Jokainen nuori toi jollain tasolla esille vapaaehtoistoiminnankentän tuntemattomuuden. Nuoret eivät joko itse tietäneet vapaaehtoistoiminnasta kovinkaan paljoa, tai he toivoivat, että joku kertoisi heille ja muille nuorille enemmän asiasta. Yksi nuori vastasi kysymykseen näin: ”Kertomalla, mitä vapaaehtoistoiminta on.” Ja toinen nuori vastasi taas näin: ”Kertomalla asiasta”.

Haastattelun sekä työpajan aikana kävi ilmi, että vapaaehtoistoiminnasta ei oikeastaan puhuta ollenkaan missään. Useampi nuorista toi esille sen, että vapaaehtoistoiminnasta ei puhuta esimerkiksi kouluissa ollenkaan eikä ilmeisesti kuulu opetussuunnitelmaan lainkaan. Kysyin nuorilta lisäkysymyksenä, että tietävätkö he tukioppilastoiminnan sekä oppilaskuntatoiminnan olevan vapaaehtoistoimintaa. Vaikka kumpaakin toimintaa löytyy lähes jokaisesta koulusta, ei

tutkittavien nuorien mielestä asiasta puhuta vapaaehtoistyönä lainkaan. Monet nuoret tekevät vapaaehtoistyötä jo nuoresta iästä lähtien, mutta koulussa asiasta ei puhuta sillä nimellä. Sekä tukioppilastoiminta, että oppilaskuntatoiminta ovat molemmat tärkeää ja arvokasta vaikuttamistyötä, ja siksi niistä pitäisi puhua nuorille enemmän. Sekä kyselyssä järjestöille, että nuorille pitämässäni tutkimuksissa tuli ajatus siitä, että vapaaehtoistoiminnan voisi tuoda kouluihin opetussuunnitelmaan tai järjestöt voisivat tehdä ainakin kouluvierailuita. Yksi nuorista toi esille, että tällä tavalla on mahdollisuus kohdata paljon nuoria, sillä koulu on paikka, jossa lähes kaikki nuoret ovat.

Osa nuorista painotti kertomisen ja opastuksen tärkeyttä, kun nuori lähtee vapaaehtoistoimintaan mukaan. Nuoret kaipaavat tietoa vapaaehtoistoiminnasta, mutta myös siitä, miten voi lähteä mukaan. Yksi nuorista toi esille, että pelkkä vapaaehtoistoiminnan tarjoaminen ei riitä, vaan nuoret myös tarvitsevat opastusta siihen, mitä he oikeasti lähtisivät tekemään. Jokaiselle vapaaehtoistoiminta on joskus uusi asia. Jokaiselle tulee myös ensimmäinen kerta, kun johonkin toimintaan lähtee mukaan. Kukaan ei toimi täydellisesti kokeillessaan jotain uutta. Siksi ei myöskään nuorilta voida tätä olettaa. On tärkeä muistaa antaa nuorille tarpeeksi tietoa ja tukea heidän lähtiessä mukaan toimintaan, sillä miten kukaan voi olla kiinnostunut jostain asiasta, josta ei tiedä mitään.

Kysyin työpajan alussa, mitä nuorilla tulee mieleen sanasta vapaaehtoistoiminta. Lähes välittömästi esille nousi sana tylsä, vaikka työpajan aikana kävikin ilmi, että kenellekään näistä nuorista ei vapaaehtoistoiminta ollut entuudestaan kovinkaan tuttua. Silti ensimmäinen ajatus on, että vapaaehtoistoiminta on tylsää. Myös moni kyselyyn vastannut vapaaehtoistoimintaa tarjoava henkilö arvuutteli nuorten ajattelevan vapaaehtoistoiminnan olevan tylsää. Ennen kuin määrittelin työpajassa nuorille vapaaehtoistoiminnan sanan, heillä tuli vapaaehtoistoiminnasta mieleen muun muassa pihakirppiksen pitäminen, tukihenkilönä oleminen, tapahtumien järjestäminen sekä joitain yksittäisiä järjestöjä. Näistä mikään ei ole väärin, mutta vastaukset olivat aika samantyyppisiä. Tämä ehkä kertoo siitä, että vapaaehtoistoiminnan kentän laajuudesta ei tiedetä. Vapaaehtoistoimintaa on tarjolla suuri määrä erivaihtoehtoja, ja uskon, että jokaiselle on varmasti olemassa mieluinen paikka. Siitä täytyisi jotenkin nuorille vain kertoa.

6.4 Vähäinen tieto ja osallistumisen haasteet

Nuorille, mutta toisaalta myös kenelle tahansa on helpompaa osallistua mihin tahansa toimintaan, jos siihen osallistumisesta tehdään mahdollisimman helppoa ja vaivatonta. Vapaaehtoistoiminta on vielä monille ihmisille ja erityisesti nuorille tuntematonta, ja kynnys osallistumiseen ei ainakaan laske, jos siihen osallistumisesta tehdään hankalaa. Kaikki lähtee siitä liikkeelle, että vapaaehtoistoiminnasta ylipäättänsä puhuttaisiin enemmän ja nuoret olisivat tietoisempia asiasta. Jotta nuoret lähtisivät mukaan toimintaan, tarvitaan enemmän tietoa osallistumisen mahdollisuuksista. Tutkimuksessa selvisi, että osa nuorista ajatteli vapaaehtoistoiminnan mainostamisen olevan yksi mahdollinen tekijä, jolla voisi lisätä nuorten osallistumista vapaaehtoistoimintaan. Yksi nuorista nosti sosiaalisen median tärkeyden esille, sillä nuoret käyttävät paljon sosiaalista mediaa. Sitä kautta heillä on mahdollista etsiä tietoa esimerkiksi jostain järjestöistä. Jokaisen järjestön olisi siis hyvä panostaa sosiaalisen median kanaviin.

Kyselyssä useampi vastaaja mietti joustavuuden, vaivattomuuden ja selkeyden olevan nuorille tärkeää ja toimintaan osallistumista edistävä asia. Yksi nuorista toi esille sen, että pelkästään tiedon vaikea löytäminen esimerkiksi sosiaalisesta mediasta vie nuoren kiinnostuksen nopeasti pois. Nuoret ajattelivat, että vapaaehtoistoiminnasta mainostaminen sekä järjestöjen panostaminen sosiaaliseen mediaan voisi auttaa nuorten osallistumisessa vapaaehtoistoimintaan. Yksi nuorista nosti kuitenkin esille yhden sosiaalisen median ongelmakohtista. Monissa sosiaalisen median kanavissa on ongelmana se, että sovellus ohjaa jokaiselle yksilöllisesti sellaista sisältöä, jota on tottunut muutenkin katsomaan. Tämän takia sellaisille nuorille, jotka eivät vapaaehtoistoiminnasta tiedä tai eivät ole sen parissa toimineet, ei sovellus tarjoa välttämättä vapaaehtoistoimintaan liittyvää sisältöä. Nuoret eivät todennäköisesti sosiaalisessa mediassa itsestään törmää tämän kaltaiseen toimintaan, vaan heidät pitäisi jollain tavalla ohjata näitä katsomaan.

Yksi nuorista toi työpajan aikana esille, että toimintaan osallistumista voisi edistää helpot hakukanavat. Toinen nuorista totesi sen, että jos hakemisesta itsessään on tehty jo vaikeaa, niin kiinnostus laskee nopeasti. Pelkkä mukaan hakeminen tai yhteyden ottaminen järjestöön voi olla jo iso kynnys nuorelle. Yhteydenotto saattaa vaatia paljon rohkeutta keneltä tahansa. Nuori saattaa vasta opetella itsenäisesti yhteydenottoa ja pienikin vastoinkäyminen hakemisprosessissa saattaa olla nuorelle lannistava tekijä. Tämän takia olisi tärkeää tehdä hakuprosessista mahdollisimman selkeä ja vaivaton, ja ottaa nuoret näiden suunnittelussa huomioon. Järjestöille suunnatussa kyselyssä, viisi vastaajista ajatteli hyvän saavutettavuuden tai nuorien mukaan pyytämisen olevan edistävä asia nuorten osallistumisessa. Yksi nuorista korosti sitä, että heidän

on tärkeää kuulla olevansa järjestöille tärkeitä ja että heitä tarvitaan mukaan. Nuorien pyytämisen mukaan toimintaan nostaisi varmasti nuorten merkityksellisyyden tunnetta.

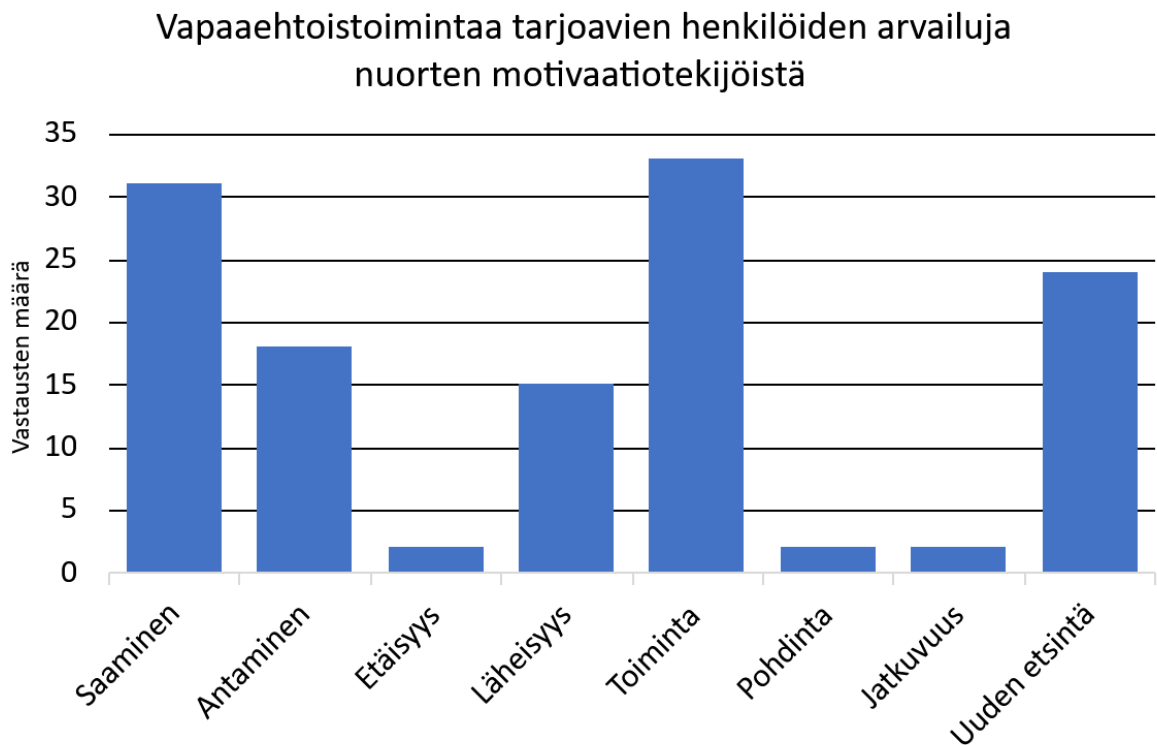
6.5 Läheisyys motivaatiotekijänä

Kyselyssä, jonka pidin vapaaehtoistoimintaa tarjoaville henkilöille kysyin: mitkä tekijät heidän mielestään estää tai edistää nuorten osallistumista vapaaehtoistoimintaan? Kyselyyn vastanneista kuusi mainitsi vastauksessaan joko sanan ystävä, kaveri tai tuttu. Tästä kuudesta henkilöstä kolme toi kaveri- sanan negatiivisessa valossa esille, jolloin he uskoivat sen olevan nuorelle estävä tekijä osallistumiselle. Loput kolme ajattelivat ystävän voivan olla edistävä asia osallistumisessa, jos ystävän kanssa voisi lähteä yhdessä mukaan. Näin myös kynnys mukaan lähtemiseen voisi pienentyä.

Tutkimuksien aikana kaksi viidestä nuoresta toi kaveri- sanan esille. Toinen nuorista toi esille sen, että kaverit voisivat edistää nuorien osallistumista vapaaehtoistoimintaan. Toinen nuorista toi esille ajatuksen toiminnasta, joka olisi suunnattu ainoastaan nuorille. Nuorille suunnatussa toiminnassa nuoret tietäisivät, että toiminta on juuri heille suunnattua, jolloin kynnys osallistua voisi pienentyä. Tämän lisäksi nuori toi esille sen, että nuorille suunnatussa toiminnassa on mahdollisuus tutustua uusiin nuoriin, saada kavereita ja näin saada vertaistukea. Nuorille kaverit ovat tärkeitä ja nuorien on varmasti helpompi lähteä mukaan, jos he tietävät, että toiminnassa on muitakin nuoria.

Kyselyssä käytin apuna Anne Birgitta Yeungin kehittämää vapaaehtoistoiminnan timanttimalia, josta olin tehnyt Powerpointilla oman version (Kuvio 2) (Yeung 2020). Kyselyssä pyysin vapaaehtoistoimintaa tarjoavia henkilöitä ja organisaatioita valitsemaan kolme sanaa, jotka heidän mielestään kuvaavat parhaiten nuorten motivaatiota osallistua vapaaehtoistoimintaan (Kuvio 5). Anne Birgitta Yeungin (2020) luomassa vapaaehtoistoiminnan timanttimalissa on kahdeksan motivaatiota kuvaavaa sanaa: Antaminen, saaminen, etäisyys, läheisyys, toiminta, pohdinta, uuden etsintä ja jatkuvuus. Neljä näistä kahdeksasta sanasta kuvaavat motivaatiotekijöitä, jotka toiminnalla antavat itsestä ulospäin. Nämä sanat ovat toiminta, kontakti, uudet asiat ja antaminen. Loput neljä sanaa ovat näille sanoille vastakohtia. Nämä sanat kuvaavat motivaatiotekijöitä, jotka suuntautuvat enemmän tekijään itseensä päin. (Yeung 2020). Kolme eniten ääniä saanutta sanaa, joita vapaaehtoistoimintaa tarjoavat henkilöt äänestivät, olivat toiminta, saaminen ja uuden etsintä. Toiminta- sanan valitsi 43 vastaajasta 34. Saaminen- sana sai 31

ääntä. Vastausvaihtoehto uuden etsintä sai 24 ääntä. 43 vastaajasta 15, valitsi yhdeksi vastausvaihtoehdoksi läheisyyden.

Kuvio 5: Vapaaehtoistoimintaa tarjoavien henkilöiden arvailuja nuorten motivaatiotekijöistä.

Kysyin tämän saman kysymyksen myös nuorille pitämässäni työpajassa. Ennen kuin kysyin nuorilta tämän kysymyksen, olin heille kertonut, miten vapaaehtoistoiminnan timanttimalli toimii sekä selitin nuorille, mitä jokainen sana tarkoittaa. Neljästä nuoresta kolme valitsi yhdeksi sanaksi läheisyyden. Vapaaehtoistoiminnan timanttimallissa läheisyys- sanalla tarkoitetaan sitä, että tekijä mieluummin haluaa toimia yhdessä muiden kanssa ja haluaa vapaaehtoistoiminnan yhteydessä kohdata muita ihmisiä. (Yeung 2020). Lähes kaikki siis valitsivat motivaatiotekijäksi mieluummin läheisyyden, kuin etäisyyden. En voi tehdä tästä tuloksesta kuitenkaan yleistyksiä, sillä työpajassa oli mukana vain neljä nuorta. Tähän halusin silti tarttua, sillä vapaaehtoistoimintaa tarjoaville henkilöille pitämässäni kyselyssä läheisyys- sana oli vasta viidenneksi suosituin vaihtoehto. Nuorilla läheisyys- sana oli taas yksi suosituimmista vastauksista. Työpajan sekä haastattelussa selvisi, että neljä viidestä nuoresta koki läheisyyden tai ystävyyden tärkeäksi tekijäksi vapaaehtoistoiminnassa. Vastauksien perusteella voin tehdä päätelmän,

että nuorille muiden ihmisten tapaaminen ja yhdessä tekeminen onkin ehkä tärkeämpää, mitä vapaaehtoistoimintaa tarjoavat henkilöt ovat ajatelleet.

6.6 Kiinnostus löytää oma paikka

Kyselyssä vapaaehtoistoimintaa tarjoaville henkilöille kävi ilmi, että moni vastaajista ajatteli nuorten olevan enemmän kiinnostuneita kertaluonteisista vapaaehtoistoiminnoista, kuin pitkäkestoisista. Aikaisemmassa kappaleessa kerroin kyselyn yhdestä kysymyksestä, jossa pyysin vapaaehtoistoimintaa tarjoavien henkilöiden valitsevan vapaaehtoistoiminnan timanttimalista kolme sanaa, jotka kuvaavat heidän mielestään parhaiten nuorten motivaatiota osallistua vapaaehtoistoimintaan. 43 vastaajasta ainoastaan kaksi oli valinnut yhdeksi sanaksi jatkuvuuden. Yeungin (2020) kehittämässä vapaaehtoistoiminnan timanttimalissa jatkuvuus- sanalla tarkoitetaan sitä, että vapaaehtoistoiminnassa motivoi tuttujen asioiden parissa työskentely. Uuden etsintä- sanalla tarkoitetaan sitä, että toiminnassa motivoi uusien teemojen ja haasteiden etsiminen. (Yeung 2020.) Kyselyn avoimissa kysymyksissä, moni vastaaja toi ilmi, että he ajattelevat nuorten olevan enemmän kiinnostuneita pop up tyyppisistä tehtävistä eli lyhyt kestoisimmista tehtävistä. Nuorille pitämässäni työpajassa kysyin saman kysymyksen vapaaehtoistoiminnan timanttimalista. Kolme neljästä nuoresta valitsi jatkuvuuden yhdeksi kolmesta valitsemista sanoista. Kukaan nuorista ei valinnut vaihtoehtoa uuden etsintä. Tässäkään ei voi tehdä yleistystä, sillä nuoria oli sen verran vähän. Kuitenkin osallistuneista nuorista lähes kaikki valitsivat mieluummin jatkuvuuden, kuin uuden etsinnän yhdeksi motivaatio tekijäksi. Nämä tulokset pistävät miettimään, että tiedetäänkö nuorten toiveista tarpeeksi.

Aikaisemmassa kappaleessa totesin tutkittavieni nuorien kokevan läheisyyden yhdeksi motivaatiotekijäksi. Tämän lisäksi käy ilmi, että lähes kaikki valitsivat myös jatkuvuuden yhdeksi motivaatiotekijäksi vapaaehtoistoiminnassa. Tästä voi tehdä päätelmän, että näistä nuorista moni haluaisi mieluummin valita paikan, jossa he olisivat pidempään ja yhdessä tekeminen kiinnostaa heitä enemmän, kuin yksin tekeminen. Yksi nuorista toi kuitenkin esille sen, että on hyvä olla monenlaisia vapaaehtoistoiminnan tehtäviä, jotta jokaiselle löytyy se oma tehtävä. Nuori kertoi, että etämahdollisuudet vapaaehtoistoiminnassa ovat hänen mielestään hyviä, sillä kaikki eivät halua tai uskalla paikan päälle tulla.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TUOTOS

7.1 Johtopäätökset

Tutkimuksessa selvisi, että nuorille on jo olemassa eri vapaaehtoistoiminnan paikkoja, mutta silti nuorien saaminen mukaan on edelleen haaste ja useampi järjestö kamppailee tämän asian kanssa. Osalla nuorista on varmasti vääristynyt kuva vapaaehtoistoiminnasta, joten selkeitä muutoksia vapaaehtoistoiminnankentällä täytyy tehdä, jotta nuoret lähtisivät oma-aloitteisesti mukaan. Nuoret toivat myös tutkimuksessa esille, että he tarvitsisivat lisää tietoa vapaaehtoistoiminnasta. Nuorten tietämättömyys on varmasti yksi isoimmista syistä siihen, että nuoret eivät lähde mukaan. Nuoret kaipaavat selviä ja ytimekkäitä ohjeita, joiden avulla heidän on helppo lähteä mukaan toimintaan.

Tutkimuksesta voi tehdä päätelmän, että yksi motivaatiotekijä nuorilla vapaaehtoistoimintaan lähtemiseen on läheisyys eli ystävät ja muut nuoret. Yksi nuorista sanoi, että muut nuoret voivat houkutella taas uusia nuoria mukaan toimintaan. Nuorten vertaistukea toisillensa on siis hyvä muistaa korostaa.

Toinen tutkimuksessa ilmi tullut asia oli se, että nuoria kiinnostaa myös jatkuvuus vapaaehtoistoiminnassa. Tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että osallistuminen olisi säännöllistä, vaan nuoria saattaa kiinnostaa toiminta samassa paikassa sitten, kun se oma mielenkiintoinen paikka on löytynyt. Jos läheisyys ja jatkuvuus motivaatiotekijät yhdistetään, voidaan todeta, että nuoret ehkä kaipaavat paikkaa, johon on helppo tulla ja jossa on valmiiksi jo muitakin nuoria mukana. Tämän lisäksi nuoret kaipaavat paikkaa, johon saa ottaa kaverin mukaan sekä paikkaa, jossa toimintaa on mahdollista jatkaa pidempään.

Tutkimuksen tulokset saivat minut kuitenkin miettimään, kohtaako vapaaehtoistoiminnan tarjonta sitä, mitä nuoret aidosti haluaisivat. Tutkimuksessa kävi useamman kerran ilmi se, että järjestöjen arvailut nuorten toiveista eivät osuneet oikein. Nuorilta saatuja tietoja ei voi kuitenkaan yleistää, sillä tässä tutkimuksessa tutkittavien nuorien osuus kaikista suomen nuorista oli pieni. Jokainen nuori on yksilö ja jokaista kiinnostaa eri asiat. Jokaisen nuoren ajatukset ovat kuitenkin arvokkaita, ja ne pitäisivät ottaa huomioon, joten myös tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorten ajatukset ovat tärkeitä. Tutkimuksessa ei ollut alun perinkään tarkoitus saada jokaisen Suomen nuoren ajatuksia, vaan useamman nuoren, joilla on eri näkökulmat vapaaehtoistoimintaa kohtaan.

7.2 Kahdeksan vinkkiä nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen

Opinnäytetyöni tavoitteena oli saada kehittämisehdotus nuorten vapaaehtoistoiminnan parantamiseksi, jota järjestöt voisivat tulevaisuudessa hyödyntää. Tarkoituksena oli saada konkreettisia ajatuksia siitä, miten vapaaehtoistoiminnan kenttää ja organisaatioiden toimintaa voisi kehittää, jotta nuoria saataisiin vapaaehtoistointaan paremmin mukaan.

Kokosin tutkimuksesta nousseita ajatuksia siitä, miten järjestöt voisivat mahdollisesti kehittää omaa toimintaansa tai toimintatapojansa enemmän nuorilähtöisemmäksi. Päätin koota kehittämisehdotuksen lista tyyliseksi, jossa kerron kahdeksan tutkimuksestani nousutta ideaa nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi. Tässä ovat tutkimuksesta nousseet ajatukset, jotka pohjautuvat lähes kaikki nuorten ajatuksiin:

1. Pyytäkää nuoria mukaan ja korostakaa heille, miten tärkeää heidän osallistumisensa on. Nuoret eivät välttämättä edes tiedä, mitä vapaaehtoistoiminta on, joten pyytäminen saattaa olla edesauttava tekijä nuorten osallistumiselle. Nuorten on myös tärkeä saada kuulla, mikä merkitys heidän osallistumisellaan on.
2. Tukekaa ja kannustakaa nuoria. Jokaiselle vapaaehtoistointaan osallistuminen on joskus uusi asia. Nuoret ei välttämättä tiedä, mitä pitää tehdä ja miten käyttäytyä. Eikä nuoret välttämättä uskalla kysyä apua. Älä siis jätä nuoria heti yksin. Ja kertokaa alusta alkaen nuorelle selvät ohjeet siihen, miten kannattaa toimia.
3. Tehkää nuorille mahdollisimman selvät ja helpot ohjeet siihen, miten voi osallistua ja miten voi hakea. Nuoret kaipaavat helppoja tapoja toimia. Pienikin vastoinikäminen hakuprosessissa saattaa lannistaa nuorta ja osallistuminen voi jäädä kokonaan siihen.
4. Tuokaa ilmi, että vapaaehtoistointaan voi osallistua myös ystävien kanssa. Ystävät ovat nuoren iässä erityisen tärkeitä. Kavereiden ei tarvitse olla este vapaaehtoistointaan osallistumiselle, vaan enemmänkin kannustava tekijä.
5. Toteuttakaa nuorille suunnattuja ryhmiä. Nuoria voi motivoida enemmän, jos he tietävät, että toiminnassa on muitakin nuoria mukana. Nuoret toivat esille myös kiinnostuksensa toiminnan jatkuvuudelle, ja nuorten omat ryhmät voivat olla siihen toimiva ratkaisu.
6. Ottakaa yhteyttä oppilaitoksiin. Niin kuin aikaisemmin mainitsin, kaikki nuoret eivät edes tiedä, mitä vapaaehtoistoiminta on. Tämä olisi hyvä tapa tuoda järjestökenttää nuorille tutuksi. Nuoret toivat itse tutkimuksessa esille, että kouluista voisi tavoittaa lähes kaikki suomen nuoret.

7. Panostakaa sosiaaliseen mediaan ja mainostamiseen. Nuoret toivat sosiaalisen median tärkeyden esille, sillä se on heille helpoin tapa löytää tietoa. Tärkeää on myös yrittää tavoittaa nuoria, joille vapaaehtoistoiminta ei ole tuttua. Esimerkiksi Instagramin algoritmi syöttää katsojalleen sellaista sisältöä, jota hän on ennenkin tottunut katsomaan. Tämän takia on tärkeä yrittää löytää sellaisia keinoja, joilla on mahdollisuus tavoittaa myös ne nuoret, joille järjestöt ja vapaaehtoistoiminta ei ole vielä tuttuja asioita.
8. Ottakaa nuoret aidosti mukaan toimintaan alusta alkaen ja tarjotkaa nuorille erilaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia. Nuoret toivat tutkimuksissa itse esille sen, että nuoria on erilaisia, ja jokaista kiinnostaa vähän eri mahdollisuudet.

7.3 Merkitys ja jatkotoimenpiteet

Nuorten vähäisestä osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan on puhuttu paljon. Aihe on ajankohdainen ja selviä muutoksia tarvitaan lisää vielä tulevaisuudessa. Järjestöt kaipaisivat nuoria toimintaan mukaan, mutta nuorten saaminen on edelleen ongelma. Ongelma on suuri ja se koskettaa isoa osaa vapaaehtoistoiminnan kentällä toimivia henkilöitä. Tähän aiheeseen tarttuminen tulee vaatimaan kuitenkin isompia toimenpiteitä, kun tämä kehittämistyö. Tämä kehittämistyö osoitti kuitenkin, että muutoksia nuorten vapaaehtoistoimintaan tarvitaan.

Tutkimuksessa nousi useampi sama tema, jotka ovat jo aikaisemminkin todettu esimerkiksi Kansalaisareenan edellisissä tutkimuksissa. Uskon kuitenkin, että tästä tutkimuksesta nousseet kehittämissuositukset ovat askel oikeaan suuntaan. Vaikka monet tästä opinnäytetyöstä nousseet asiat saattavat olla jo monella tiedossa, niin toivon, että tämä opinnäytetyö herättäisi ainakin keskustelua aiheen tärkeydestä. Tulokset ja kehittämissuositukset ovat peräisin nuorilta itseltään, joten niiden painoarvoa pitäisi korostaa. Uskon tämän opinnäytetyön olevan kuitenkin merkityksellinen sen ajankohtaisuuden takia. Järjestöjen tilanteen kartoitus ja nuorten aito kohtaaminen olivat tähän ajankohtaan varmasti tarpeellisia.

Tässä opinnäytetyössä kohtasin yhteensä viisi nuorta ja se on todella pieni osa kaikista Suomen nuorista. Joten nuorten kuuleminen jäi määrällisesti vähäiseksi. Opinnäytetyön alkuperäisessä suunnitelmassa oli tarkoitus toteuttaa kysely, jonka piti tavoittaa satoja nuoria ympäri Suomea. Tämä kysely ei kuitenkaan toteutunut. Tämä voisi kuitenkin olla yksi hyvä jatkotutkimuksen aihe. Useamman nuoren kuuleminen antaisi varmasti arvokasta tietoa vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen. Tämän avulla olisi myös mahdollisuus kuulla eri ikäisiä nuoria. Eri ikäisten nuorten kuuleminen olisi varmasti tärkeää, sillä eri ikäisiä nuoria kiinnostaa eri asiat ja toiminta

täytyisi muovata jokaiselle ikäryhmälle tietynlaiseksi. Tämä voisi antaa myös arvokasta tietoa nuorilta, jotka eivät vapaaehtoistoiminnassa ole vielä mukana.

7.4 Itsearviointi

Opinnäytetyö on ollut minulle opettavainen matka, joka on opettanut minulle monenlaisia taitoja. Opinnäytetyön toteutin yksin, ja uskon, että yhdessä jonkun toisen kanssa olisi tekeminen voinut olla ainakin vähän helpompaa. Opinnäytetyö on ainakin pistänyt minut menemään oman mukavuusalueeni ulkopuolelle ja se on tehnyt tästä prosessista erityisen antoisan.

Opinnäytetyöni aiheen eli nuorten vapaaehtoistoiminnan koin alusta alkaen mielenkiintoiseksi. Vapaaehtoistoiminta ei ollut minulle tuttua lähes ollenkaan ennen kehittävää harjoitteluani JEP-hankkeessa. Harjoitteluni aikana kävi ilmi, että olen tehnyt nuorena vapaaehtoistoimintaa tietämättäni. Tämän takia koen aiheen minulle erityisen tärkeäksi ja haluan levittää nuorille tietoisuutta vapaaehtoistoiminnasta sekä sen mahdollisuuksista. Joten opinnäytetyö on opettanut minulle lisää myös vapaaehtoistoiminnasta.

Opinnäytetyöni tarkka aihe vaihtui useamman kerran opinnäytetyöprosessin aikana ja se toi omat haasteensa opinnäytetyön toteuttamiseen. Myös asiat, joihin en voinut itse vaikuttaa, toivat omat ajalliset haasteensa mukaan. Aloitin mielestäni opinnäytetyöni tekemisen tarpeeksi aikaisin. Aloitin prosessin jo kahdeksan kuukautta sitten maaliskuussa, jolloin lähetin aiheehdotuksen. Aiheehdotuksen hyväksymisessä meni kuitenkin odotettua kauemmin ja se muutti heti alussa suunnitelmia. Minulla olisi ollut kuitenkin mahdollisuus aloittaa koko opinnäytetyön tekeminen heti alkuvuodesta, jolloin vastoinkäymiset olisivat olleet ehkä helpommin päihitettävissä. Sain kuitenkin lopulta kaiken valmiiksi ajoissa, mutta tutkimuksesta saadut aineistot olisivat voineet paremmalla suunnittelulla ja ajalla olla laadukkaampia ja kattavampia.

Olen kaikesta huolimatta tyytyväinen siihen, mitä olen saanut opinnäytetyössäni aikaseksi. Käytin tässä opinnäytetyössä kolmea eri kehittämistyön menetelmää. Haastattelu, jonka pidin nuorelle oli mielestäni erittäin onnistunut. Kaikki kysymykset olivat tarkasti harkitut ja koko haastatteluprosessi sujui mielestäni ilman ongelmia. Kyselyn pidin vapaaehtoistoimintaa tarjoaville henkilöille ja siinä oli selvästi liikaa kysymyksiä. Kysymyksiä olisin voinut miettiä vähän tarkemmin ja ne olisivat voineet olla vähän rajatumpia. Työpajan pitäminen nuorille oli minulle kaikista haastavinta. Nuoria en tuntenut entuudestaan ollenkaan, sillä aikataulullisten syitten takia työpaja toteutui ensimmäisestä yhteydenotosta noin kahden viikon kuluttua. Joten

tutustumiseen ei jäänyt aikaa oikeastaan ollenkaan. Työpajoja oli alun perin tarkoitus pitää useampi, jolloin olisin voinut parannella työpajan rakennetta ja sisältöä paremmaksi seuraavaa työpajaa varten. Valitettavista aikataulullisista syistä sain pidettyä ainoastaan yhden työpajan.

Kaikista vastoinkäymisistä huolimatta sain mielestäni kuitenkin vastattua tutkimuskysymyksiini ja konkreettisia kehittämideoita nousi aineistosta useampikin. Uskon siis saavuttavani opinnäytetyön tavoitteet.

7.5 Tekoälyn hyödyntäminen opinnäytetyössä

Tässä opinnäytetyössä käytin apuna chatGPT- tekoälysovellusta. Tekoälyä käytin apuna, kun suunnittelin haastattelua, työpajaa sekä kyselyä.

Haastattelua suunnitellessa pyysin tekoälyä keksimään minulle haastattelun rungon. Kerroin ensin tekoälylle, mikä on haastatteluni aihe. Vastaukset eivät olleet heti sellaisia, joita odotin, joten jouduin tarkentamaan aiheitani sille useamman kerran. Tekoälyltä sain tähän hyviä ajatuksia, mutta mitään tekoälyn ehdottamaa kysymystä en sellaisenaan haastattelussa käyttänyt.

Myös työpajan ideoinnissa kysyin neuvoa tekoälyltä. Pyysin tekoälyä kertomaan minulle erilaisia vaihtoehtoja toteuttaa työpaja. Yksi tekoälyn ehdottamista vaihtoehtoista oli aivoriihi menetelmä, ja sitä päädyin lopulta työpajassa käyttämään.

Kysyin myös kyselyä suunnitellessa apua tekoälyltä. Kysyin apua kysymysten suunnittelussa. Myöskään tässä en käyttänyt mitään tekoälyn ehdottamaa kysymystä suoraa sellaisenaan.

LÄHTEET

- Borg, Sami 2021. Kyselylomake esimerkit. Teoksessa Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 30.10.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/esimerkit/>
- Harju, Aaro 2020. Vapaaehtoistoiminnan merkitys kasvaa. Viitattu 7.11.2023. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/vapaaehtoistoiminnan-merkitys-kasvaa/>
- HelsinkiMissio 2023. Ryhdy vapaaehtoiseksi. Viitattu 9.11.2023. https://www.helsinkimissio.fi/vapaaehtoiseksi/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQIAo7KqBhDhARIsAKhZ4uj-Res9Y1hJNrHGA--lIT0i-mmKr3Iuc-b-kZm-msXIjmDqBe7oulYoaAk5TEALw_wcB
- Hämeenkyrön vapaaehtoiset rönsy ry 2023. Mitä vapaaehtoistoiminta on? Viitattu 9.11.2023. <https://www.hronsy.fi/vapaaehtoistoiminta/mita-vapaaehtoistoiminta-on/>
- Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 15.10.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1
- Juuti, Pauli & Puusa, Anu 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. (E- kirja.) Helsinki: Gaudeamus.
- Kansalaisareena 2022a. Toimintasuunnitelma 2023. Viitattu 9.11.2023. <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2023/01/Toimintasuunnitelma-2023.pdf>
- Kansalaisareena 2022b. Vapaaehtoistoiminta tukee nuorten osallisuutta ja hyvinvointia. Viitattu 9.11.2023. <https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoistoiminta-tukee-nuorten-osallisuutta-ja-hyvinvointia/>
- Kansalaisareena 2023a. Vaikuttaminen. Viitattu 8.10.2023. <https://kansalaisareena.fi/vaikuttaminen/>
- Kansalaisareena 2023b. Kansalaisareenan strategia ja arvot. Viitattu 9.10.2023. <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2022/11/Liite-4-Kansalaisareenan-Strategia-vuosille-2023-2025.pdf>

Kansalaisareena 2023c. Vapaaehtoistoiminnan määritelmä. Viitattu 15.10.2023. <https://kansalaisareena.fi/vapaaehtoiselle/vapaaehtoistoiminnan-maaritelma/>

Kansalaisareena 2023d. Vaikutamme vapaaehtoistoimin mahdollisuuksiin ja puramme sen esteitä. Viitattu 2.11.2023. <https://kansalaisareena.fi/>

Kansalaisareena 2023e. Valikkoverkosto. Viitattu 2.11.2023. <https://kansalaisareena.fi/ammattilaiselle/valikkoverkosto/>

Kansalaisareena 2023f. Kansalaisareenan tarina. Viitattu 8.11.2023. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/03/Kansalaisareenan-tarina_final_nettiin_paivitetty.pdf

Kansalaisareena 2023g. JEP- nuorten näköinen vapaaehtoistoiminta. Viitattu 9.11.2023. <https://kansalaisareena.fi/hankkeet/jep/>

Kiilakoski, Tomi & Gretschel, Anu & Nivala, Elina 2012. Muistiinpanoja demokratiaoppitunnista. Millainen on lasten ja nuorten kunta 2010- luvulla? Nuorisotutkimusseura. Viitattu 24.11.2023. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/muistiinpanoja_demokratiaoppitunnista.pdf

Kinnunen, Outi 2022. Mitä on fasilitointi? Viitattu 31.10.2023. https://video.laurea.fi/media/Mit%C3%A4+on+fasilitointiF/0_7e07kh11

Kittilä, Riitta 2023. Järjestöt ovat osallisuuden selkänöja. Viitattu 7.11.2023. <https://www.soste.fi/jarjestot-ovat-osallisuuden-selkanoja/>

Kostiainen, Aino 2019a. Mikä motivoi nuoria mukaan vapaaehtoistoimintaan? Viitattu 18.10.2023. <https://kansalaisareena.fi/nuorten-vapaaehtoistyon-kasikirja/mika-motivoi-nuoria-mukaan-vapaaehtoistoimintaan/>

Kostiainen, Aino 2019b. Nuorten vapaaehtoistoiminnan esteitä ja ratkaisuja. Viitattu 20.11.2023. <https://kansalaisareena.fi/nuorten-vapaaehtoistyon-kasikirja/nuorten-vapaaehtoistoiminnan-esteita-ja-ratkaisuja/>

Nieminen Pinja 2022. Nuorten vapaaehtoistoiminnan kehittäminen. Kansalaisareenan julkaisu 1/2022. Viitattu 8.11.2023. <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2022/12/Nuorten-vapaaehtoistoiminnan-kehittaminen-DIGI.pdf>

Nivala, Elina 2021. Osallisuuden moninaisuus. Viitattu 7.11.2023. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/osallisuuden-moninaisuus/>

Nuoret 2022. Nuorten Areena- Miten nuorten mahdollisuuksia osallisuuteen ja hyvinvointiin voitaisiin lisätä? YouTube. Viitattu. 12.10.2023. [Nuorten Areena – miten nuorten mahdollisuuksia osallisuuteen ja hyvinvointiin voitaisiin lisätä?](#)

Nuoret ja Osallisuus 2023a. Nuorten osallisuuden laatuksiteerit. Viitattu 16.10.2023. <https://nuoretjaosallisuus.fi/laatuksiteerit-2/>

Nuoret ja Osallisuus 2023b. Onnistunutta nuorten osallisuutta. Viitattu 9.11.2023. <https://nuoretjaosallisuus.fi/osallisuuden-osaamiskeskus/>

Nuorisolaki 1825/2016, 2§. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritakoski, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. (E- kirja.) Helsinki: Sanoma Pro.

Oikeusministeriö 2023. Näin järjestät vapaaehtoistyötä. Viitattu 18.10.2023. <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/perusoikeudet-ja-vaikuttaminen/opus/vapaaehtoistyo/nain-jarjestat-vapaaehtoistyota>

Punainen Risti 2023. Iloa vapaaehtoisuudesta! Viitattu 21.11.2023. <https://www.punainenristi.fi/vapaaehtoiseksi/toimintaa-ja-tekemista-nuorille/>

Soste 2023. Osallisuus on tunne siitä, että kuuluu johonkin. Viitattu 7.11.2023. <https://www.soste.fi/osallisuus-on-tunne-siita-etta-kuuluu-johonkin/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Viitattu 19.10.2023. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Osallisuuden edistäjän opas. Viitattu 19.10.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146717/URN_ISBN_978-952-408-088-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tuomi, Jouni & Sarajärvi Anneli 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. (E- kirja.) Helsinki: Tammi.

Uutela, Emmi & Tuomainen, Maiju 2022, 8. Arvolähtöistä vapaaehtoistoimintaa nuorille muuttuvassa maailmassa. Kansalaisareenan julkaisuja 1/2022. Viitattu 15.10.2023. <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2022/12/Nuorten-vapaaehtoistoiminnan-kehittaminen-DIGI.pdf>

Valtiovarainministeriö 2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu- kaikki käy. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön raportti- 39/2015. Viitattu 18.10.2023. [https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4735113/Vapaaehtoisty%C3%B6,+talkooty%C3%B6,+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+\(1\).pdf/df24753d-3445-458b-8970-fc30de6bd3a3/Vapaaehtoisty%C3%B6,+talkooty%C3%B6,+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+\(1\).pdf?t=1499154853000](https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4735113/Vapaaehtoisty%C3%B6,+talkooty%C3%B6,+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+(1).pdf/df24753d-3445-458b-8970-fc30de6bd3a3/Vapaaehtoisty%C3%B6,+talkooty%C3%B6,+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+(1).pdf?t=1499154853000)

Volunteer World 2023. Volunteering in Europe. Viitattu 20.11.2023. <https://www.volunteer-world.com/en/volunteer-abroad/europe>

Yeung, Anne Birgitta 2020. Tärkein motiivi on auttamisen halu. Viitattu 31.10.2023. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/tarkein-motiivi-on-auttamisen-halu/>

LIITTEET

Liite 1. Kyselyn kysymykset

1. Ikä?
 - 16–29
 - 30–45
 - 46–62
 - 63–
2. Tarjoaako organisaationne vapaaehtoistoimintaa alle 18- vuotiaille?
 - Kyllä. Kuinka moni nuori toimii vapaaehtoisena? (Puoliavoin kysymys.)
 - Ei
 - En osaa sanoa
3. Millaista vapaaehtoistoimintaa tarjoatte nuorille? Jos ette tarjoa mitään, niin onko siihen jokin syy, mikä? (Avoin kysymys.)
4. Millaisten vapaaehtoistehtävien uskot nuoria kiinnostavan? (Avoin kysymys.)
5. Alla näet vapaaehtoistoiminnan timanttimalin. Sen tarkoituksena on selvittää, mitkä asiat motivoivat osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Valitse kolme sanaa, jotka mielestäsi parhaiten kuvaavat nuorten motivaatiota osallistua vapaaehtoistoimintaan. (Kysymyksessä käytin apuna Yeungin kehittämää vapaaehtoistoiminnan timanttimalia, josta olin PowerPointilla tehnyt oman version (Kuvio 2).)
 - Antaminen
 - Saaminen
 - Toiminta
 - Pohdinta
 - Läheisyys
 - Etäisyys
 - Uuden etsintä
 - Jatkuvuus
6. Mitkä tekijät mielestäsi edistävät ja mitkä estävät nuoria osallistumasta vapaaehtoistoimintaan?
7. Millaisia ajatuksia ja uskomuksia uskot nuorilla liittyvän vapaaehtoistoimintaan?

Liite 2. Haastattelun kysymykset

1. Mitä haasteita näet nuorten osallistumisessa vapaaehtoistoimintaan ja mikä osallistumisesta vaikeuttaa?
2. Mitä luulet nuorten tarvitsevan, jotta he lähtisivät vapaaehtoistoimintaan mukaan?
3. Mikä voisi auttaa ja kannustaa nuoria osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?
4. Voisiko vapaaehtoistoiminnan kenttää jotenkin kehittää, jotta nuorilla olisi helpompi lähteä mukaan toimintaan?
5. Voisiko vapaaehtoistoimintaa tarjoavat järjestöt tehdä jotain toisin, jotta nuorten olisi helpompi lähteä mukaan toimintaan?
6. Tuleeko sinulla mieleen vielä jotain muutoksia, mitä mielestäsi täytyisi nyt tehdä, jotta nuoret lähtisivät paremmin mukaan?
7. Onko jossain mielestäsi jo onnistuttu tai oletko kokenut jonkin asian toimivaksi?

Liite 3. Työpajan runko

1. Itseni esittely ja työpajasta kertominen.
2. Ensimmäinen työpajaosuus:
 - Mitä sinulle tulee mieleen sanasta vapaaehtoistoiminta?
3. Vapaaehtoistoiminta- sanan määrittäminen nuorille.
4. Toinen työpajaosuus:
 - Mikä voisi auttaa teitä nuoria osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?
 - Mitä te nuoret kaipaatte, jotta teillä olisi helpompi osallistua toimintaan?
 - Mikä teitä motivoisi osallistua?
 - Mikä teitä voisi helpottaa osallistumaan?
5. Kolmas työpajaosuus:
 - Valitse kuvasta kolme asiaa, jotka sinua motivoisi eniten osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. (Tässä työpajaosuudessa käytin apuna Yeungin kehittämää vapaaehtoistoiminnan timanttimalia, josta olin PowerPointilla tehnyt oman version (Kuvio 2).)
6. Työpajan lopetus.

